

NOVI

Odmjev

SEPTEMBER 2013
ŠTEVILKA 50
ISSN 1331 - 548X

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM

SLOVENSKI DOM - NAŠ DRUGI DOM

- 3 Praznično razmišljanje ob izidu 50. številke Novega odmeva
Dragi Zagrebčani, dragi someščani: Skupaj je lepše! Ostanimo prijatelji!
- 4 V EU bo več priložnosti za mlade
- 5 Časopisni abraham Novega odmeva in napoved 100. številke
- 6 Novi odmev je priča preteklosti, zrcalo časa in smerokaz za prihodnost
Ko zadoni skupna pesem sevniškega in našega zbora
- 7 Zbor Slovenskega doma nastopil na prazniku petja v Šentvidu pri Stični
- 8 Primorske pesmi v Lisinskem
Prijateljstvo iz Sarajeva se je nadaljevalo v Zagrebu
- 9 Slovenci v televizijskih potopisih Maria Saletta
Literarno srečanje s priljubljenim pisateljem Ferijem Lainščkom
- 10 Za naše knjižne molje: trije predlogi za branje
Poučno, prijetno in duhovno sveže romanje v Strunjan
- 11 Polona Jurinič o samostanu in cerkvi na Sveticah pri Ozlju
- 12 Bi se tudi vi učili slovenščine? Želimo vam srečno pot do znanja!
Venček domačih na prazniku narodnih manjšin
- 13 Na petkovih srečanjih delimo smeh
Na dnevu slovenskih izgnancev in spominskem pohodu ob meji

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 14 Koristen obisk v slovenskem parlamentu
Jezik v jeziku: kaj imata skupnega slovenščina in hrvaščina?
Bogastvo manjšin, izrečeno s fotografijo
- 16 Druženje ob poeziji, glasbi in zanimivih predavanjih
Pevsko gostovanje v Sarajevu
- 17 Klaudija Velimirovič, predsednica SKD Istra: Postali smo prepoznavno društvo
Kulturno poletje v barvah Dalmacije in z zvoki Koroške
Prispevek k prireditvi Ladja knjigarna
- 19 Na obisku pri osnovnošolcih
Likovna kolonija v Gorskem kotarju
- 20 Klekljarska srečanja v Idriji in na Šolti
Prisrčno druženje slovenskih in hrvaških osnovnošolcev v Brežicah
Od Euro urada do EU koraka: pot do evropskega denarja
- 22 Slovenci na hrvaškem nekoč in danes (III. del)

NOVICE IZ DOMOVINE

- 23 Obdobje blagih besed med evropskima sosedama

POGOVARJALI SMO SE

- 24 Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije:
Cenili bomo, če boste pomagali premagovati predsodke do različnosti

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

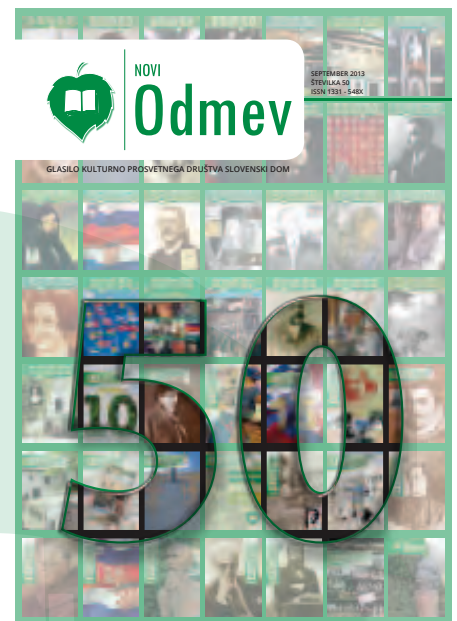
- 26 Ivan Vončina, zagrebški župan slovenskih korenin
- 27 Ivica Kunej: Od vedno smo del Evrope
Slovenski duhovniki in redovniki, žrtve vojne

KULTURNA OBZORJA

- 28 Obilje slovenske besede na hrvaških odrih
- 29 Tolkalci ansambla Sudar blesteli na dubrovniških igrah
- 30 Sotla nas veže in povezuje
V Ljubljani oživele Galičeve črne ptice
Slovensko obarvana likovna umetnost gostovala v Ljubljani
- 30 Galičeve Črne ptice restavrirane in digitalizirane

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 31 Klara Žel: Naše pevske vaje
Antonija Tkalčević: Avgustovske rože
Slastni, dišeči in zdravi koromač

Novi odmev izdajata
Kulturno-prosvetno društvo
Slovenski dom iz Zagreba
in Svet slovenske nacionalne manjšine
Mesta Zagreb

s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in Urada Vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Agata Klinar
Medaković, Silvin Jerman, Polona Jurinič,
Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Josipa Glavaš

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom,
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

NASLOVNICA: Glasilo Slovenskega doma
Zagreb izhaja od leta 1996. Doslej je izšlo
okroglo 50 števil Novega odmeva.

Praznično razmišljanje ob izidu 50. številke Novega odmeva

Kot vsaka živa stvar, se spreminja tudi naš časopis. Na začetku je bil Novi odmev tako neboljen kot smo bili negotovi člani uredništva. Je čas za korak naprej?

»Ko smo že pet dni pred predstavitvijo dobili prve izvode Novega odmeva, smo živčno listali strani in kar nekako čudno nam je prihajalo v zavest, da nam je po tolikih letih uspelo uresničiti zamisel, da obnovimo tiskanje svojega časopisa,« je prvi urednik **Silvin Jerman** zapisal v uvodniku 10. številke. Ob izidu te številke pa smo bili prav tako vznemirjeni kot ob izidu prve: zdelo se je neverjetno, da je Novi odmev previharil viharje in preživel, čeprav smo se sprva vsi lovili: avtorji, ki pred tem še nikoli nismo ničesar napisali za kakšen časopis, še najmanj v slovenščini, uredniški odbor, ki je imel veliko zamisli, a malo znanja, še najmanj o tem, kako se dela časopis, oblikovalec, ki je naredil že goro tiskovin, a nobene z nevedneži, kot smo bili mi, ki smo nekaj hoteli, a tega še povedati nismo znali. Ko je bilo deset številka za nami, se je samozavest okrepila: nič več nismo samo fantazirali, imeli smo kaj pokazati. Z deseto številko smo tudi premagali stari Odmev, prvo glasilo zagrebških Slovencev, ki je izhajalo v letih 1932–1933, a izšlo samo devetkrat. V drugem letu izhajanja je zaradi finančne stiske ugasnilo.

Ob izidu 20. številke smo bili že utečena ekipa, strani Novega odmeva so polnili članki vedno novih avtorjev, rojevale so se nove rubrike, glasilo je prestopilo zidove Slovenskega doma, ko je začelo poročati tudi o dogajanju v drugih slovenskih društvih na Hrvaškem.

Ob izidu 30. številke smo čestitali bralcem - za zvestobo, in sebi - za vztrajnost. Takrat smo si zaželeli, da bi Novi odmev ne le strumno odmeval naprej, ampak postal še odmevnejši.

Za 40. številko smo si zaželeli nič manj kot narediti intervju s predsednikom države. Uspelo nam je in hrvaški predsednik **Ivo Josipović** je bil 40. sogovornik Novega odmeva.

Ambiciozno smo prikorakali tudi do 50. številke, ki ji je slavnostni pečat vtisnil slovenski predsednik **Borut Pahor**. Z razmišljanjem o tem, kaj Slovenija pričakuje od nas, je lepo zaokrožil jubilej našega časopisa.

Pogled na te prelomnice pokaže, kako je odrasčal, se spreminjal in zorel Novi odmev prvih 17 let. Lepa priložnost za korak naprej bo polnoletnost prihodnje leto. Da bi rasel in se razvijal naprej, Novi odmev potrebuje kritične bralce, sveže ideje, dobre avtorje in drzne cilje. Zakaj si jih ne bi zastavili skupaj? Berite nas, pišite nam in predlagajte! In odmevali bomo še naprej!

Ob dnevu državnosti in vstopu Hrvaške v EU

Dragi Zagrebčani, dragi someščani: Skupaj je lepše! Ostanimo prijatelji!

V počastitev dneva državnosti Hrvaške in Slovenije ter sprejema Hrvaške v EU sta 20. junija na zagrebškem Cvetnem trgu nastopila hrvaški folklorni ansambel **Lado** in slovenska narodnozabavna skupina **Saša Avsenika**. Koncert je bilo darilo slovenske skupnosti vsem Zagrebčanom.

Koncert so organizirali zagrebški Slovenski dom in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom v Zagrebu. Prireditev z naslovom Skupaj je lepše je povezovala **Ivana Šundov Hojan**.

Zopet bo tako, kot je bilo nekoč

Slovenski veleposlanik **Vojko Volk** se je z izbranimi besedami zahvalil slovenski skupnosti, ki je slovesni dogodek začela snovati že pred letom dni. Množico ljudi, zbranih na trgu, je povabil, naj se z močnim aplavzom zahvalijo za koncert. Dobrodošlico Hrvaški v Evropsko unijo je sklenil z besedami: »Ko bo Hrvaška 1. julija vstopila v EU in ko čez nekaj let ne bo več niti tistih famoznih hišic na meji, ko bo Hrvaška članica šengna in ne bo več težav s svobodo gibanja,

takrat bomo lahko rekli nekaj, kar bo koga mogoče presenetilo: šele zdaj je tako, kot je bilo vedno - ker med nami nikoli ni bilo meja. Doživeli bomo tudi ta čudež!« Ponosno so odzvanjale besede predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darka Šonca**: »Usoda je tako želela, zgodovina pa je potrdila, da smo Slovenci in Hrvati istega dne, 25. junija, razglasili neodvisnost in ta dan razglasili za dan državnosti. To ni slučajno, ta borba in ta naša zgodovinska pot sta bili na nek način tudi skupni. Skupaj smo gradili naše pristne, prijateljske odnose kot dobri sosedje. Dva naroda ne more nič tako povezati kot umetnost in glasba, kar je najbolj čvrsta vez. To bomo danes potrdili z dvema nastopoma vrhunskih ansamblov. Čez nekaj dni bomo zopet skupaj, kot smo bili nekoč, vendar tokrat v zedinjeni Evropi, v Evropi majhnih in

Slovenski veleposlanik **Vojko Volk**, voditeljica programa **Ivana Šundov Hojan** in predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** (z desne). Foto: M.B.

Koncert dobrodošlice Hrvaški v EU na zagrebškem Cvetnem trgu. Ansambel Lado. Foto: M.B.

velikih narodov. Upamo, da enakopravnih narodov, kar je zelo pomembno, tako za nas Slovence, kot tudi za vas Hrvate.« Ob koncu govorov je prišlo presenečenje: ognjemet dobrodošlice v EU, ki je v soju zvezdic dal vedeti, da si je tudi Hrvaška priborila svojo bleščečo zvezdo.

Vrhunsko kulturno doživetje

Za izjemno doživetje in veselo vzdušje sta poskrbeli dve vrhunski umetniški skupini: ansambel Lado, ki po vsem svetu predstavlja hrvaško kulturno dediščino, in so se mu na koncertu pridružili tudi prigorski plesi iz okolice Zagreba, ter slovenski instrumentalno-vokalni ansambel Saša Avsenika, ki nadaljuje tradicijo najbolj znamenite narodnozabavne skupine

na Slovenskem, Ansambla bratov Avsenika. Glasbeni gosti iz Slovenije so med drugim zaigrali zimzelene uspešnice Na Roblek bom odšel, Tam kjer murke cveto in Ostanimo prijatelji. V koncertu so poleg Slovencev v Zagrebu uživali tudi številni člani slovenskih društev na Hrvaškem, pripadniki ostalih zagrebških manjšin in drugi Zagrebčani, a tudi visoki gostje, med njimi predsednik Sveta za narodne manjšine RH **Aleksandar Tolnauer**, predstojnik urada zagrebškega župana **Miro Laco**, vodja službe za uveljavljanje človekovih pravic, enakost med spoloma, odnose z narodnimi manjšinami in verskimi skupnostmi ter razvoj civilne družbe **Elizabeta Knorr**.

Agata Klinar Medaković 🇺🇦

Ansambel Saša Avsenika. Foto: M.B.

Anketa

V EU bo več priložnosti za mlade

Hrvaška je postala 28. članica EU. Naše člane smo vprašali, kakšne spremembe pričakujejo.

Marta Beker (upokojenka): »Močno upam, da nam bo v EU bolje. Iskreno si želim, da bi na Hrvaškem bilo več dela, reda in discipline. Najbolj pomembno je, da se bo zgodila sprememba, in to na bolje. Upam, da bomo to dočakali.«

Katarina Furjan (upokojenka): »Nisem preveč za EU, mislim, da nam ne bo bolje. Verjetno se bo vse podražilo, cene bodo šle na evropsko raven, pokojnine pa še navzdol. Drugače pa je Hrvaška že zdavnaj v Evropi, vsaj po kulturi že stoletja sodi v evropski kulturni prostor.«

Luka Hribar (zaposlen): »Do EU imam pozitiven odnos. Vesel sem, ker ne bo več meje med Slovenijo in Hrvaško in bomo lažje potovali. Občutim novo energijo, ki mi daje spodbudo, da bo bolje in da bomo zopet skupaj.«

Franc Rop (upokojenec): »Zdi se mi, da bomo v EU še bolj povezani z matico Slovenijo. Čutim, da je moja rodna gruda še bližje. Sem optimist in o EU mislim vse pozitivno.«

Lina Vižintin (učenka): »V Sloveniji imam veliko sorodnikov. Ko bomo vstopili v EU, jih bom še večkrat obiskala, ker ne bo več meje. Upam, da bom imela večje možnosti glede šolanja. Ko bom starejša, se bom verjetno lažje odločila za študij v Sloveniji.«

Jelka Travorić (upokojenka): »Sem za EU, tudi zaradi gospodarstva – imeli bomo večji trg. Meje so nas ovirale, zdaj bomo lažje potovali. Več bo finančne discipline, morali bomo pomesti pred svojimi pragom in več delati. Treba bo tudi bolj misliti na mlade in njihovo prihodnost – ti bodo sicer na vseh področjih imeli večje priložnosti.«

Anketirala: akm 🇺🇦

Časopisni abraham Novega odmeva in napoved 100. številke

Prva številka Novega odmeva je izšla decembra 1996. Spomnim se te prve številke ... V Slovenskem domu je bila neka zabava in naenkrat je prišel na oder Silvin, našemljen v kolporterja in začel vpiti: Novi odmev, Novi odmev... Zdaj, ko je izšlo že 50 števil, upam, da bomo doživeli tudi stoto!

Silvin nam je takrat pojasnil, od kod ime Novi odmev. Novi zato, ker so nekoč Slovenci na Hrvaškem že izdajali svoje glasiło, ki se je imenovalo Odmev, to pa bo za razliko od takratnega Novi odmev.

Spomnimo se začetkov

In kako se je začelo? Vsi smo nekaj predlagali, vsi bi nekaj, nekakšen bilten, nekaj, kjer bi dobivali informacije, objavljali svoje prispevke..., potem pa sta stvari vzel v svoje roke „oče“ Novega odmeva Silvin Jerman in predsednik društva Darko Šonc. Zbrala sta ekipo in za sodelovanje pridobila tedanjo dopisnico RTV Slovenija iz Zagreba Ilinko Todorovski, ki je potem postala edina članica. uredništva z novinarskimi izkušnjami. In tako je izšla prva številka.

Člani prvega uredniškega odbora Novega odmeva so bili **Silvin Jerman, Darko Šonc, Ilinka Todorovski, Miroslava Maria Bahun, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko in Franc Strašek.** Marijana in Cvetke ni več med nami. Silvin se je pred časom preselil v Karlovec. Uredništvu pa se je pridružila **Agata Klinar Medaković.**

Od novorojenčka do abrahama

Kot vsak novorojenček je bila tudi ta prva številka Novega odmeva še malce v plenicah, ker pa je bil Novi odmev negovan in hranjen s pravimi snovmi in obkrožen z ljubeznijo in simpatijami, se je hitro razvijal in rasel in, glej ga zlomka, že proslavlja časopisnega abrahama.

"V teh petdesetih številkah se je zvrstilo kar lepo število sodelavcev, lepo število dopisnikov, avtorjev."

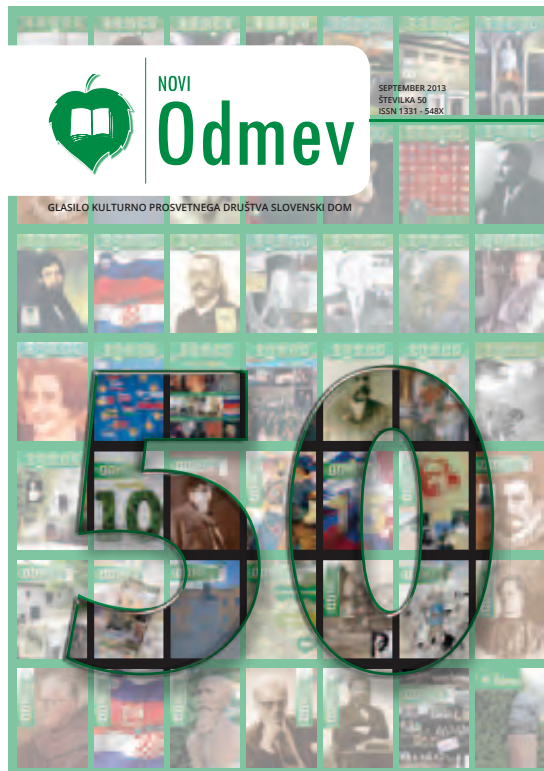
V teh petdesetih številkah se je zvrstilo kar lepo število sodelavcev, dopisnikov, avtorjev. Novi odmev so polnili intervjuji, fotografije, pesmi, poročila o dogajanju v Slovenskem domu, potopisi, biografije znanih

Slovencev v hrvaški zgodovini, spomini na stare čase, pregledi kulturnih dogajanj, recepti, pregovori, novice iz drugih slovenskih društev na Hrvaškem..., ves čas pa smo spremljali burno dogajanje v odnosih med Slovenijo in Hrvaško. In tako smo prišli do 50. številke.

Voščilo v mojem slogu

Ta številka Novega odmeva je izšla že v času, ko je Hrvaška uradna članica Evropske unije. Kot veste, pa je Evropa čisto nekaj drugega, tam ni tako kot pri nas, da se dela za hvala lepa. Tam se stvari plačajo, pa bo treba morda nekaj spremeniti tudi na tem področju. Zato za vsak primer objavljam številko svojega žiro računa (za eventualni honorar za tale prispevek): ZB 3110315881. Upam, da bomo doživeli tudi stoto izdajo, do takrat pa hvala vsem dosedanjim urednikom, sodelavcem, dopisnikom.. in seveda bralcem.

Irena Pavlović 🍏

Na naslovnici prve številke Novega odmeva smo objavili faksimile članske knjige našega društva iz leta 1929. S tem smo hoteli poudariti povezanost Novega odmeva s takratnim društvenim glasilom, ki se je imenovalo Odmev. Z naslovnico jubilejne, 50. številke Novega odmeva želimo spomniti na raznovrstnost tem, o katerih pišemo v našem glasilu.

Novi odmev je priča preteklosti, zrcalo časa in smerokaz za prihodnost

Še malo, pa bo naše glasilo polnoletno. Ta pomemben jubilej bomo praznovali prihodnje leto. Tokrat pa se veselimo izida okrogle, 50. številke Novega odmeva. Kaj o časopisu Slovenskega doma pravijo člani uredništva in kaj bralci? Zbrali smo nekaj mnenj.

Silvin Jerman: »Novi odmev je pomemben, ker raziskuje dosežke Slovencev na vseh področjih družbenega življenja in prispeva h kulturi na Hrvaškem.«

Darko Šonc: »Novi odmev izhaja od leta 1996. Pravimo, da je to naš otrok, vendar ima že 17 let in ne potrebuje toliko staršev kot skrbnika. To vlogo opravlja Ilinka Todorovski, ki skrbi, da so objavljeni prispevki berljivi. Novi odmev je pisna kronologija dogodkov in našega delovanja, je priča življenja ene generacije Slovencev, strnjene okrog Slovenskega doma v Zagrebu. Novi odmev ima tudi arhivsko vrednost, ki bo mlademu naraščaju Slovencev koristna popotnica in smerokaz za obstoj slovenske skupnosti na Hrvaškem.«

Miroslava Bahun: »Pri Novem odmevu mi je najbolj všeč, ker je za Slovence na Hrvaškem kot okno v svet: zvmemo kaj se dogaja v društvih, kako živijo in se udeležujejo hrvaški Slovenci.«

Franc Strašek: »Pozorno spremljam predvsem naraščanje števila slovenskih društev in širitev njihove kulturno-prosvetne dejavnosti na Hrvaškem. Ta prispeva k ohranitvi in krepitevi slovenstva na Hrvaškem. Upam, da bo Novi odmev novim rodovom Slovencev na Hrvaškem služil kot zgled in zgodovinski pregled dejavnosti Slovencev na Hrvaškem v preteklosti.«

Ivica Kunej: »Novi odmev je trajni dokument nekega časa; pomemben je zato, ker beleži, kaj se je dogajalo v Slovenskem domu. S pisanjem za Novi odmev ohranjam svoj jezik in se veselim druženja z ustvarjalci časopisa.«

Polona Jurinić: »Razveseli me dobesedno vsaka številka Novega odmeva, ker ostane kot dokument našega dela za tiste, ki pridejo za nami. Upam, da bodo nadaljevali naše delo. Pisanje za Novi odmev nas 'prisili', da mislimo in pišemo v slovenščini. Želela bi si, da bi še več članov Slovenskega doma sodelovalo pri nastajanju vsake številke.«

Agata Klinar Medaković: »Novi odmev je kronist naše zgodovine in našega obstoja - je priča naše preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.«

Jožefina Bogolin: »Iz Novega odmeva zvmemo, kaj se dogaja v Slovenskem domu. Zato ga imam rada, vedno ga preberem od A do Ž.«

Jožica Carin: »Veliko mi pomeni, ker preberem tudi o dogajanjih v drugih slovenskih društvih na Hrvaškem.«

Zvonimir Babić: »Menim, da je Novi odmev zelo pomemben zaradi ohranjanja slovenske besede in občutka za nacionalno pripadnost. Rad sodelujem z njim, ker želim prispevati k ohranjanju slovenske identitete in slovenske besede, kar želim prenesti na svoje potomce.«

Mladen Pišek: »V zadovoljstvo mi je, da s kratkimi prispevki sodelujem pri ustvarjanju Novega odmeva. Nov korak k izboljšanju časopisa bi lahko naredili s povečanjem števila strani, z uvedbo novih rubrik, na primer o genealogiji, flori Sloveniki..., mogoče tudi s feljtonskimi članki, na primer o Slovencih v Ameriki, o rekah, ki nas povezujejo..., ter intervjuji z »navadnimi Slovenci«, ki živijo na Hrvaškem.«

Ilinka Todorovski: »Največja dragocenost je avtorska ekipa Novega odmeva, ki ji ne uide nič pomembnega iz življenja slovenske skupnosti na Hrvaškem, marsikatera podrobnost iz preteklosti je prav po njihovi zaslugi iztrgana pozabi. Za bralce je nadvse pomembna tudi vsebinska širina Novega odmeva, ki je vedno odprt tako za nove avtorje kot za nove teme.«

Anketirala: akm

Koncert

Ko zadoni skupna pesem sevniškega in našega zbora

Nastop našega zbora. Foto: M.B.

V prostorih našega društva so 26. aprila odmevali zvoki zborovske pesmi: skupni koncert sta pripravila mešana pevski zbor Lisca iz Sevnice in Slovenskega doma iz Zagreba.

»Veselimo se, ker ste se zbrali v takem številu na našem skupnem koncertu z gosti iz Sevnice, s katerimi se družimo že od leta 2006. Upam, da vam bodo slovenske zborovske pesmi všeč. Potrudili se bomo, da jih zapojemo kar se da lepo.« S temi besedami je naša pevka - napovedovalka **Vasiljka Tovarloža** pozdravila občinstvo v dvorani Slovenskega doma. Dobrodošlico je navzočim zaželel podpredsednik **Franc Strašek**.

Zbor Slovenskega doma nastopil na prazniku petja v Šentvidu pri Stični

Tudi letos je imel naš zbor priložnost sodelovati na tradicionalni prireditvi, ki pomeni žetev našega celoletnega dela in truda: 22. in 23. junija smo že 38. zapored nastopili na pevskem taboru, na slavnosti petja, skupaj s številnimi zbori iz zamejstva in cele Slovenije.

Prvi dan smo v dvorani osnovne šole Ferda Vesela v Šentvidu pri Stični nastopili s kar desetimi zamejskimi zbori. Iz Hrvaške so prišli še zbori z Reke, iz Splita in Pulja, iz Srbije pa iz Beograda, Subotice in Zrenjanina, sodelovali pa so tudi slovenski zbori iz Avstrije, Madžarske in Italije.

Naš nastop je lepo zvenel

Nastop našega zbora je prijazno in hudomušno napovedala pevka **Jasna Kotrle**. Zapeli smo tri pesmi, ki so pod taktirko zborovodje **Ivice Ivanovića** zazvenele lepo, zato smo bili nagrajeni z gromkim aplavzom in pohvalnimi besedami poslušalcev. Prijetno smo bili presenečeni, ko smo srečali tudi našega nekdanjega zborovodjo **Franca Keneja**, ki nam je tudi čestital za uspešen nastop. Tudi tokrat smo bili po končani večerni prireditvi nagrajeni z nastopom mestne godbe na pihala in ognjemetom ter prigrizkom in rdečo žlahtno kapljico. Ni

Naš zbor z dirigentom Ivico Ivanovićem na 44. Taboru. Foto: M.B.

manjkalo veselega vzdušja, pesmi in plesa. V nedeljo je na osrednjem prizorišču zapelo okoli dva tisoč pevcev oziroma

Mešani pevski zbor Slovenski dom vabi k sodelovanju vse z lepim glasom, dobro voljo in željo za druženjem in petjem. Vse informacije so na voljo v tajništvu vsak delavnik od 10. do 13. ure in na vajah, ki potekajo ob torkih, od 19. ure naprej.

prek sto zborov. Tudi tokrat je dirigiral maestro **Igor Švara**. Pevce in obiskovalce sta nagovorila predsednik tabora **Jernej Lampret** in predsednik Zveze kulturnih

društev Slovenije **Jože Osterman**, v programu pa so sodelovali cerkniška godba, učenci grosupeljske glasbene šole in člani domače folklorne skupine Vidovo. Nastopali so tudi otroci iz domačega kraja. Vreme je bilo v sozvočju z letošnjim geslom Sijaj, sijaj sončece, in je ves dan zagotavljalo veselje in optimizem, kar je tudi tisto, kar pevce iz leta v leto vodi v ta dolenski kraj. Koncert je nacionalna televizija z neposrednim prenosom ponesla tudi v številne domove. Organizacija prireditve je bila vzorna, zato smo se vsi gosti počutili prijeto. Pevci Mešanega pevskega zbora Slovenski dom smo zopet imeli priložnost, da se dva dni veselimo in utrjujemo naše medsebojno prijateljstvo.

Vasiljka Tovarloža 🇺🇦

Čudovite domače melodije

V prvem delu koncerta je nastopil zbor Slovenskega doma pod vodstvom **Ivice Ivanovića**. Najprej smo zapeli himno društva na besedilo pokojnega člana Marijana Horna Slovenski dom, naš drugi dom. Sledile so pesmi Vsakdo mora imeti prijatelja, Lipa, Pa se sliš', Viharnik, Kukovca je kukala in Šaljivka. Publika nas je ob odhodu z odra nagradila z velikim aplavzom. Po kratkem premoru je zbor Lisca pod vodstvom **Jožeta Pfeiferja** zapel Večerni Ave, Slovo od gozda, O Podjuna, Rožici, Nikdar ne bom pozabil, Tam v dolu, Ribce po murjici plavajo, Pod jasnim soncem, Slovenec sem. Za konec sta oba zbora zapela pesem Tam sem jaz doma, kjer je sonce, kjer je vrt cvetoč, tam dom je moj.

Kmalu nasvidenje!

Pravo prijateljstvo in čudovito petje pa sta se nadaljevala po koncertu v prelepi Prešernovi dvorani, kjer so pevci in poslušalci skupaj peli v en glas, pesem za pesmijo. Trajalo je

Pevci Lisce iz Sevnice. Foto: M.B.

dolgo v noč, dokler se naši dragi prijatelji niso poslovili od nas z besedami: Nasvidenje v Sevnici. Na koncertu Lisce na domačem odru bo kmalu sodeloval tudi naš zbor. Pred nami je še eno lepo doživetje s prijetnim druženjem, saj bomo zagotovo kakšno domačo zapeli in zaigrali tudi po koncertu.

Ivanka Nikčević 🇺🇦

Primorske pesmi v Lisinskem

Revija Primorska poje že 44 let ohranja in neguje primorsko pesem ter povezuje pevske zборе iz Slovenije in zamejstva. Slovenski dom je 19. aprila gostil enega od koncertov revije, v mali dvorani Lisinskega.

Pevski zbor Slovenskega doma že 15 let sodeluje na reviji Primorska poje, ki poteka predvsem v primorskih mestih in vasicah, že štiri leta pa tudi v Zagrebu. Letos smo z veseljem prisluhnili primorskim

Kraški šopek. Foto: M.B.

Kromberški vodopivci. Foto: M.B.

pesmim, ki so jih z dušo in srcem prinesli pevci iz Sežane, Kosez, Kromberka, Šempetra pri Gorici, Izole, Nove Gorice in Ljubljane. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** se je v kratkem pozdravnem govoru obiskovalcem zahvalil za velik obisk, nastopajočim pa zaželel dobrodošlico v hrvaškem hramu glasbe. Predsednik Zveze pevskih zborov Primorske **Anton Baloh** je v navdihujočem nagovoru med drugim dejal: »Ponosen sem na rojake iz Zagreba, ker pridejo v Slovenijo in mi k njim, ker gojijo slovensko besedo in slovensko pesem, kar tukaj v Zagrebu najbolj čutimo.«

Živahno in nežno, vzneseno in kakovostno

Kraški šopek iz Sežane pod vodstvom **Katarine Šetinc** nam je podaril slovenske ljudske pesmi s Krasa. Všeč so nam bile tudi narodne noše! Ženski pevski zbor Kalina iz Kosez pod vodstvom **Janje Konestabo** je zapel prelepe ljudske pesmi. Sledil je nastop moškega pevskega zbora Kromberški vodopivci pod vodstvom **Vojka Pavlina** z veselimi slovenskimi pesmimi. Iz Šempetra se je predstavil župnijski mešani pevski zbor z zborovodkinjo **Ingrid Kragelj**. Zazvenela je harmonika, pevci so navdušili z melodijami s Krasa, iz Prekmurja in Istre.

Novogoriški ženski pevski zbor Univerze za tretje življenjsko obdobje je zapel nežne pesmi o ljubezni pod taktirko zborovodkinje **Jožice Golob**. Zborovodja Anton Baloh je za moški pevski zbor Izola izbral venček pesmi primorskih skladateljev, ki so ga pevci izredno kvalitetno zapeli. Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane pod vodstvom **Primoža Malavašiča** nam je podaril profesionalno kakovost s pesmimi Bučarja, Volariča, Kumarja in Simonitija.

Segli so nam do srca v vedri zagrebški noči

Amaterske pevke in pevce lahko spoznate po spontanem petju po koncertu, ki navduši tako pevce kot poslušalce... Imeli smo čast, da sta nam dva zbora pred odhodom iz Zagreba priredila še nepričakovan ad hoc koncert na prostem. V vedri zagrebški noči so pevke iz Šempetra in pevci iz Izole z dirigentoma Ingrid Kragelj in Antonom Balohom kar pred avtobusom nepričakovano zapeli še nekaj lepih slovenskih pesmi. Pokazali so, da petja ni nikoli dovolj, niti v poznih urah. V lepi pomladni zagrebški noči smo se domov odpravili z nasmehom, zadovoljni in vedri. Nasvidenje prihodnje leto!

Dubravka Pirc - Tiljak

Prijateljstvo iz Sarajeva se je nadaljevalo v Zagrebu

Že pozimi smo se dogovorili, da nas bodo 1. junija obiskali člani pevskega zbora Camerata Slovenica iz slovenskega društva Cankar iz Sarajeva, naši stari znanci, s katerimi smo se spoprijateljili pred dvema letoma, ko smo nastopali na njihovih Cankarjevih dnevih.

V Slovenskem domu smo z veseljem pričakali naše drage prijatelje in goste iz Sarajeva, ki letos praznujejo 20. obletnico ustanovitve svojega društva. Prirčno druženje se je začelo že takoj po njihovem prihodu, s prijateljskim stiskom roke in nasmehom, nadaljevalo pa ob dobri »kafi« in prijateljskem pogovoru.

Bogat in ganljiv glasbeni program

V nabito polni dvorani Slovenskega doma se je koncert začel ob 19. uri, vsi

smo komaj čakali, da slišimo, kaj nam bodo zapeli naši rojaki. Pozdravne besede v imenu Slovenskega doma je izrekel podpredsednik **Franc Strašek**, v imenu gostov pa tajnik društva **Samo Čolak**. V prvem delu programa je zbor Camerata Slovenica pod taktirko zborovodkinje **Melite Čičić** zapel šest slovenskih pesmi, sledil je odličan nastop mladih harmonikarjev **Aldina Felića** in **Denisa Bukve**. V drugem delu so zapeli sedem pesmi, med njimi tudi eno hrvaško in eno makedonsko. Vse je ganila pesem o domovini z naslovom Zapojmó pesem. Požela je velik aplavz in na koncu bogatega in res lepega programa so jo še enkrat »na bis« z veseljem zapeli.

Pelo je srce

Po večerji, ko so v dvorani ob spremljavi harmonike zapeli prelepe sevdalinke, je

Nastop zbora Camerata Slovenica. Foto: M. B.

pelo srce in ne samo grlo. Ta večer nam bo ostal v nepozabnem spominu. V nedeljo dopoldne so si naši gosti ogledali Zagreb. Po mestu sta jih popeljala naša člana **Zvonko** in **Božica**. Celo vreme jim je bilo zelo naklonjeno. Naši gosti so bili polni lepih vtisov, izrekli so pohvalne besede in se v popoldanskih urah veselo podali na dolgo pot do doma.

Ivanka Nikčević

Sloenci v televizijskih potopisih Maria Saletta

Zagrebska Ljubljancanka Jasna Ferluga je 8. maja v Slovenskem domu predstavila bogat opus snemalca in režiserja HRT-jevih dokumentarcev Maria Saletta (1935–2006), doajena hrvaške televizije in svojega življenjskega sopotnika.

Na predavanju je Jasna Ferluga, producentka na HRT-ju, spregovorila tako o Salettovi življenjski poti kot o tridesetletnem skupnem delu. Dogodek je v okviru projekta Potovanje je znanje pripravil Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

Opazen vpliv Slovencev

Mario Saletto in Jasna Ferluga sta organizirala številna potovanja v najbolj oddaljene koticke sveta, obšla vse celine razen Avstralije, preplula skoraj vsa svetovna morja in posnela kar 124 ur filmskih dokumentarcev. Opazen vpliv na njuno plodno delo so imeli tudi drugi Slovenci. V obdobju skupne države je tako s slovensko pomočjo na primer nastala zelo priljubljena nanizanka V

Jasna Ferluga v Slovenskem domu v Zagrebu (z desne). Foto: M. B.

brezkončnosti sveta. Ta je bila svoj čas najbolj prodajani izdelek TV Zagreb. Za njeno pripravo sta bila avtorja v veliki meri hvaležna slovenskim organizacijam, predvsem Kompas, ki jima je omogočil prvo snemanje zunaj Evrope, self drive safari v Keniji, slovenskim izseljencem po svetu in tudi takratnemu uredništvu Izobraževalnega programa TV Ljubljana. Serija V brezkončnosti sveta, ki sta jo ustvarjala

med letoma 1981 in 2006, zajema 154 tridesetminutnih delov, razdeljenih v več ciklov: Afrika, Azija, Amerika, Na treh oceanih, Svetovna smučišča, Z jadri okrog sveta, Pustolovščina na Hrvaškem. Izkušnje s teh potovanj je Saletto opisal tudi v istoimenski knjigi, ki je izšla leta 1989.

Stanovski nagradi

Občinstvo si je poleg kratkega filma o Mariu Salettu ogledalo tudi potopisni dokumentarni film V džunglah Bolivije (iz nanizanke V brezkončnosti sveta), ki pripoveduje o slovenskih izseljencih. Člani Slovenskega doma so Jasni Ferlugi tudi po končanem uradnem delu v prijetnem vzdušju radovedno zastavljali številna vprašanja. Jasna Ferluga je bila Salettova četrta žena, s katero se nikoli ni poročil. Priljubljeni novinar, čigar največja ljubezen in strast je bila televizija, ima neprecenljive zasluge pri nastanku in razvoju televizijskega dokumentarnega žanra na Hrvaškem. Leta 1996 je prejel novinarsko nagrado Marije Jurić Zagorke za televizijski medij v kategoriji reportaža, leto pozneje pa je bil nagrajen s HTV-jevim priznanjem Ivana Šibala za življenjsko delo.

Agata Klinar Medaković 🇺🇦

Literarno srečanje s priljubljenim pisateljem Ferijem Lainščkom

Priljubljenega slovenskega pisatelja Ferija Lainščka je 16. maja v Slovenskem domu predstavila prevajalka njegovih romanov v hrvaščino Anita Peti - Stantić. Dogodek je del projekta Kultura v stiku, ki ga pripravlja Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

Na dobro obiskanem literarnem srečanju smo spoznali romana Ločil bom peno od valov in Muriša, za katera avtor pravi, da sta njegovi najboljši deli. Odlomke iz teh romanov sta brali študentki slovenščine z zagrebške filozofske fakultete, Lainšček pa je recitiral svojo poezijo v prekmurščini. Njegova literarna dela so na Slovenskem doživela največ filmskih priredb (Petelinji zajtrk, Namesto koga roža cveti, Mokuš, Traktor, ljubezen in rock'n'roll, Hit poletja, Kak nega zelenoga konja, tak nega čednoga Slovenca, Neditakljivi – Šanghaj). Za

svoje literarno delo je prejel več nagrad: Kajuhovo za roman Raza, nagrado Prešernovega sklada za roman Ki jo je megla prinesla, kresnika za romana Namesto koga roža cveti in Muriša ter večernico za zbirko pravljic Mislice.

Čudovite in pomembne Mislice

Na literarnem srečanju se je pisatelj s posebno nežnostjo dotaknil zbirke

Feri Lainšček in Anita Peti - Stantić. Foto: M. B.

pravljic Mislice in poudaril njihovo pomembnost. Prevajalka Anita Peti - Stantić je povedala, da je bil pred šestimi leti prevod Mislic v hrvaščino prvi tovrstni projekt na slovenistiki Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu, Feri Lainšček pa, da je ta knjiga zanj zelo pomembna, saj ga je določila kot pisatelja. V njej so čudovite pravljice s silno pomembnimi moralnimi sporočili, ki so enako pomembna tako za otroke kot tudi za odrasle. V njej se je lotil tudi ilustriranja. »V Lainščkovem besedilu je toliko čustev, ni ga strah pisati o človečnosti, vse je svojevrstna človeška fascinacija, fascinacija nad bogastvom Lainščkovega jezika ..., ravno zato je postal priljubljen tudi na Hrvaškem, saj so to začutili tudi tukajšnji bralci,« je dodala prevajalka. V Sloveniji je njegova poezija prodana v kar deset tisoč izvodih.

Agata Klinar Medaković 🇺🇦

Za naše knjižne molje: trije predlogi za branje

Znova se zbiramo v prostorih društva, dolgih počitnic je konec. Upam, da se bomo pogosto srečevali v knjižnici Slovenskega doma in da boste še naprej pridni bralci. Jesenske dneve si lahko zapolnite z dobrim branjem.

Prvi med tremi predlogi je roman **Senilnost** avstrijsko-italijanskega pisatelja Itala Sveva (Ettorea Scmitza). Roman je napisan v začetku prejšnjega stoletja, a je še vedno aktualen. To je roman o nenavadni ljubezni in smrti, poln ironije in spoznanja, da je življenje nesmiselno in nepomembno. Protagonisti romana so brezvoljni, nedosledni ter fizično in moralno bolni, obupani, odtujeni, senilni in na koncu obsojeni na smrt.

Zelo zanimiva je knjiga Franca Lipaha **Gledališke zgodbe** iz leta 1938: Ko »zažarijo« okna ljubljanske Drame in preden se njena vrata odprejo za občinstvo, se začne izza zastora živ-žav, ki ga Lipah duhovito opisuje. Spoznamo igralce Drame in gledališko upravo, dirigente in pevce Opere. Avtor obuja smešne dogodke

in anekdote ter se spominja Otona Župančiča, Josipa Vidmarja, Milana Puglja, Ignacija Borštnika, Vike Podgorske, Zvonimirja Rogoza, Bojana Stupice. Pravo potovanje v preteklost.

In nazadnje: ne prezrite **Američana v Evropi** ameriškega pisatelja Marka Twaina. To je krajša humoristična proza, v kateri se avtor z ironijo norčuje iz človeških šibkosti, a tudi iz samega sebe. Ne prezrite čudovitih šaljivih zgodb. Smejali se boste še in še.

Darija Stantić

Predlagamo za branje. Foto: M.B.

Vabljeni v knjižnico

Knjižnica Slovenskega doma je odprta vsak četrtek od 17. do 19. ure. V našem čitalniškem kotičku lahko brskate po enciklopedijah, leksikonih, monografijah, knjigah (klasikah ali uspešnicah) in časopisih, a tudi druženje pri nas je prijetno. Knjiga je človekov najboljši prijatelj – če jo prebere! Polepšajte si dan s knjigo v roki.

Duhovna sekcija A.M. Slomišek

Poučno, prijetno in duhovno sveže romanje v Strunjan

Člani duhovne sekcije in pevskega zbora A. M. Slomšek smo se od februarskega premora do poletnih počitnic, ki se začnejo julija, redno dobivali pri slovenskih mašah ter na druženjih in vajah v Slovenskem domu. Aprila smo bili na Tržaškem, junija v slovenski Istri.

Nabrežino pri Trstu smo obiskali 28. aprila, ko je naš zbor v okviru 44. revije Primorska poje nastopil v cerkvi Sv. Roka. Zbor je zapel štiri pesmi: Kirie in Agnus dei iz Pastoralne maše Lojzeta Mava, nabožno pesem Angelsko petje Ignacija Hladnika in mašo v G duru Gloria Vinka Glasnoviča. Ob kosilu smo poklepetali z **Martino Koman**,

ki zdaj živi v Postojni; obujali smo spomine na čas, ki ga je preživela z nami v zagrebškem Slovenskem domu.

Od Strunjana prek Izole v Koper Z Martino Koman smo se 15. junija odpravili v Strunjan, romarsko središče

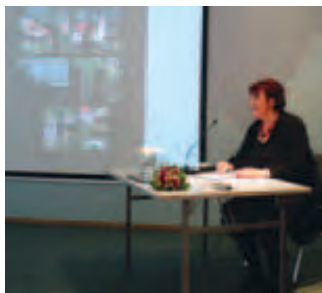
Člani pevskega zbora A. M. Slomšek pri cerkvi Sv. Ane v Koperu. Foto: Marta Mihelčič

Polona Jurinić o samostanu in cerkvi na Sveticah pri Ozlju

Po monografiji Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti in knjižici o p. Janezu Strašku je Polona Jurinić napisala še eno knjigo: **Svetice, pavlinski samostan in cerkev Rojstva Blažene Device Marije – nekoč in danes. Predstavitev knjige je bila povsod dobro obiskana.**

Knjiga je bila premierno predstavljena 14. aprila na Sveticah pri Ozlju (glej okvir), nato pa jo je avtorica predstavila še v Karlovcu (15. maja), Zagrebu (22. maja) in Sisku (15. junija). Zagrebška predstavitev je potekala v Slovenskem domu.

Predsednik društva **Darko Šonc** je eno najbolj aktivnih članic **Polono Jurinić** pohvalil za marljivost in ustvarjalnost. Na predstavitvi je sodeloval tudi akademik **Josip Bratulić**.

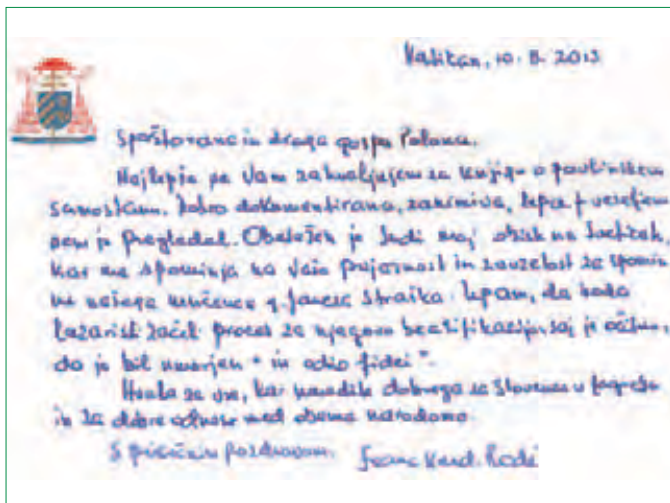
Polona Jurinić v Slovenskem domu v Zagrebu. Foto: M.B.

Straškovo 2013

Na Sveticah pri Ozlju je aprila že tretje leto zapored potekala žalna komemoracija v spomin na p. Janeza Straška. Udeležili so se je številni romarji iz Hrvaške in Slovenije, med njimi tudi člani Slovenskega doma iz Zagreba. Mašo je vodil odposlanec vizitatorja slovenske province lazaristov **Franc Rataj**, skupaj z domačim župnikom pavlinom p. Markom Glogovičem in drugimi duhovniki. Po maši je Polona Jurinić predstavila knjigo o Sveticah, lazarist **Anton Pust** pa svojo knjižico o Janezu Strašku. Na predstavitvi sta spregovorila akademik **Josip Bratulić** in zgodovinar dr. **Milan Kruhek**. (pj)

Bogato ilustrirano delo

Monografija je nastala na pobudo priorja in župnijskega upravitelja samostana na Sveticah p. **Marka Glogovića**. Obsega opis naselja Svetice pri Ozlju v preteklosti in sedanjosti, govori o tem, kdo so pavlini in zakaj so bili v samostanu na Sveticah slovenski lazaristi, pa tudi o slovenski umetnosti, s katero so prepletene Svetice. Napisana je v hrvaščini in je bogato ilustrirana z več kot 230 barvnimi fotografijami.

Kardinalovo pismo

Za nadvse zanimivo in pomembno knjigo, v kateri je med drugim omenjen tudi mučenik p. Janez Strašek, ubit na Sveticah, se je avtorici zahvalil tudi edini slovenski kardinal **Franc Rode**, ki služi v Vatikanu.

Agata Klinar

Istre. Obiskali smo cerkev Marijinega prikazanja, kjer se je čuvajema vinogradov Giovanniju Grandiju in Pietru di Zagabrii v noči med 14. in 15. avgustom 1512 prikazala Marija. Cerkev je tako dobila ime Sveta Marija od prikazanja in postala najpomembnejša istrska božja pot. Marca 1961 je Strunjan postal samostojna župnija, romarska cerkev pa je od takrat tudi župnijska. Vodi jo župnik p. **Nikolaj Niko Žvokelj**, ki je bil tudi naš ljubeznivi gostitelj. Od tam smo odšli v prelepo Izolo, kjer smo se sprostili v prijetnem hotelu Delfin na sami obali Jadranskega morja. Naslednji dan, v nedeljo, 16. junija, smo v cerkvi Sv. Ane v Kopru zapeli pri maši ob 11. uri. Po njej smo se družili z domačini, ob prigrizku in klepetu v preddverju frančiškanskega samostana. Zametki samostana in cerkve segajo v leto 1492. Od vsega začetka je bil samostan določen za vzgojno hišo – za študij teologije in

filozofije. V 18. stoletju je dobil naziv generalnega učilišča in je lahko podeljeval naziv lektor teologije. V njem sedaj domujejo samostanska družina, študenti v okviru Študentskega centra Jadro in Središče Rotunda – primorski družbeni center Koper. Prijeten je bil pogovor z gvardijanom p. **Borisom Markezom**. Podarili smo mu nekaj naših časopisov Novi odmev in knjigo o mučencu p. Janezu Strašku iz Svetic. Hvaležni smo vsem, ki so nas prelepo sprejeli in poskrbeli, da smo se dobro počutili med njimi. Posebej se zahvaljujemo **Marti Mihelčič** iz Kopra, ki je naš obisk ovekovečila s fotoaparatom. Pred odhodom v Zagreb smo imeli še kosilo v Izoli, na poti domov pa smo se ustavili v Postojni, kjer smo se poslovili od Martine Koman.

Maše, prazniki, molitve

Tretjega marca nam je slovensko mašo

podaril dekan **Anton Trpin** iz Šentjerneja, a 24. marca pa je mašo vodil **Roman Travar** iz Dobove. Velika noč je bila letos zelo zgodaj, že 31. marca. Sedmega in 21. aprila je dekanu Trpinu pri maši pomagal **Janez Tomažin**; 21. aprila smo molili za zdravje člana Slovenskega doma **Rudija Carina**. Dvanajstega maja je **Robert Smodiš** iz Krškega maševal za Ivana Dubovečka (Marija Dubovečak). Devetnajstega maja smo se v Slovenskem domu spomnili 22. obletnice slovenskih maš v Zagrebu. Kako čas leti! Šestindvajsetega maja je Robert Smodiš maševal za pokojno Dragico Novak - Šimanski (Anita Škala). Devetega junija je maševal dekan Trpin, zadnjo mašo pred počitnicami pa smo opravili 23. junija z Robertom Smodišem.

Olga Tkalcic

Bi se tudi vi učili slovenščine? Želimo vam srečno pot do znanja!

Septembra se v prostorih Slovenskega doma spet začne pouk slovenskega jezika. Že devetnajst let ga uči profesorica Marja Crnković, ki vsem novim in starim učencem sporoča, da se že veseli novega šolskega leta.

Pouk slovenščine v Slovenskem domu poteka vsak ponedeljek štiri učne ure. Razdeljen je v začetno in nadaljevalno skupino. Namenjen je vsem, ki so željni novega znanja.

Z vztrajnostjo nad dvojino

»Poučujem že devetnajst let. Na vsa ta leta me vežejo lepi spomini,« pravi profesorica Crnković. Nekateri učenci se učijo leto dni, nekateri pa prihajajo več let zapovrstjo. V enem letu pridobijo osnovna znanja o slovenskem jeziku in kulturi. Tisti, ki prihajajo več let, na koncu tekoče govorijo slovenski jezik. Po besedah **Marje Crnković** učencem delata največ težav naglas in dvojina. »Razlogi za učenje so zelo različni. Nekateri imajo fante ali dekleta v Sloveniji,

želijo se preseliti in zaposliti, drugi imajo sorodnike in se želijo z njimi pogovarjati slovensko,« pove izkušena učiteljica. Ob začetku novega šolskega leta pa vsem, ki se bodo prijavili na tečaj, Marja Crnković sporoča: »Srečno pot do znanja vam želim!« (mi)

Pouk slovenskega jezika

Odločite se in preverite svoje znanje slovenskega jezika. Če ste pozabili veliko slovenskih besed ali slovensko slovnico, se nam pridružite na pouku slovenskega jezika. Vsak ponedeljek se lahko v prijetnem in delovnem vzdušju veliko naučite o svoji materinščini. Dobrodošli tudi vsi, katerim slovenščina ni materni jezik, a se je želite naučiti. Veseli bomo, če bodo z vami prišli tudi otroci ali vnuki. Slovenski dom dopolnilni pouk slovenskega jezika organizira in izvaja že od leta 1993. Za informacije lahko pokličete Slovenski dom, telefon 01 4855 171, vsak dan med 10. in 13. uro.

Nastop na Zrinjercu

Venček domačih na prazniku narodnih manjšin

Osemnajst zagrebških narodnih manjšin je 16. junija pred paviljonom na trgu Zrinjavec predstavilo svojo kulturo, založniško dejavnost in tradicionalne jedi. Slovenski nastop je bil uspešen, največ navdušenja pa je požela pesem *Moj očka ima konjička dva*.

V programu so se s pesmijo, plesom in narodnimi nošami predstavile albanska, bolgarska, bošnjaška, črnogorska, češka, italijanska, madžarska, makedonska, nemška, poljska, romska, slovaška, slovenska, srbska, rusinska, ruska, ukrajinska in judovska narodna manjšina. Prireditev je zaznamovala velika vročina (naslednji dan so v Zagrebu izmerili celo vrtoglavih 33,8 stopinj Celzija), a je kljub temu privabila

veliko Zagrebčanov, ki so si z zanimanjem ogledali slovensko stojnico, na kateri sta Slovenski dom in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb predstavila svojo založniško dejavnost, tradicionalne jedi in gorenjsko narodno nošo. Mešani pevski zbor Slovenski dom je pod dirigentsko palico zborovodje **Ivice Ivanovića** zapel slovenske narodne pesmi, **Franc Rop** pa je na harmoniki zaigral venček domačih.

Pomembnost narodnih manjšin

Prireditev je potekala v organizaciji Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb. Njen predsednik **Zoltan Balaž - Piri** je na otvoritvi dejal: »V letošnjem programu smo si začrtali, da bi Zagrebčanom predstavili odprtosti naših manjšin.« V imenu zagrebškega župana je zbrane pozdravila vodja službe za uveljavljanje človekovih pravic, enakost med spoloma, odnose z narodnimi manjšinami in verskimi skupnostmi ter razvoj civilne družbe **Elizabeta Knorr**, ki je poudarila: »Mesto Zagreb je zdavnaj spoznalo pomembnost narodnih manjšin in zaradi tega na vse možne načine podpira ohranjanje njihove narodne in kulturne identitete.«

Agata Klinar Medaković

Agata Klinar Medaković in Anton Lah.
Foto: Vlado Bali

Mešani pevski zbor Slovenski dom in harmonikar Franc Rop. Foto: Darko Abramović

Prvi petek

Na petkovih srečanjih delimo smeh

Petkova srečanja so bila tudi v prvem polletju letošnjega leta bogata z nastopi pripovedovalcev in recitatorjev. Vse več nas je, ki se pridemo razvedrit v Slovenski dom.

Marinka nam je marca segla v dušo s Prešernovo Zdravljico. Za njo pa Ivanka s pesmico Slovenka sem. **Beti** nas je ganila, ko je pripovedovala tragično zgodbo s srečnim koncem: med vojno je bila težko ranjena, komaj je preživela in na koncu postala herojka. A so bile to samo sanje. **Medeni (Joža)** je govoril resnico, ko je pripovedoval o dnevu, ki ga je preživel v zaporu v Remetincu. Želel je videti, kako je biti človek brez pravice. Zaradi prehitre vožnje bi moral plačati 700 kun kazni, kar pa je lahko odslužil z enim dnevom zopora. Prepozno je dojel, da je boljše plačati za svobodo. Presenetil nas je Rudi z gledališkim nastopom: pel je, pripovedoval in plesal. **Zoran** je marca in junija slavlencem podaril mini

koncert na klavirju. Prisluzil si je hvaležno dolgotrajno ploskanje. **Matilda (Jozefa)** je vsak mesec odigrala novo vlogo, v novi priložnostni obleki. Bila je krava, ki deli mleko in ga ne razliva kot hrvaški kmetje. Bila je aprilaska megla, ki poje: kje so tiste stezice, ki so včasih bile, so park preorali, posadili drevje, zdaj pa raste solata, čebula

Praznovanje rojstnih dni na petkovem srečanju. Foto: Jozefina Bogolin

in vsaj ne razmišljam o denarju, ki ga ni, ne sedim v kavarni, ne pijem kave, ker čakam Evropo, ali pa ne. Nazadnje je bila klovn in je prebrala Zoranovo Odo prdču. Junija nas je presenetila nova članica **Vesna**, ki je prinesla kar dve torti, za **Klaro** in **Slavkoto**. Razdelila ju je **Božica**, ki je priredila bogato pojedino in nas razveselila s svojim petjem. Ne pozabite priti, čas hiti. Ob prvih petkih delimo zdravilo – smeh.

KraS

Na dnevu slovenskih izgnancev in spominskem pohodu ob meji

Člani zagrebške organizacije Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 (DIS) smo bili junija dvakrat v Sloveniji: 7. junija smo se udeležili slovesnosti ob dnevu izgnancev, naslednji dan pa pohoda ob medvojni meji med Nemčijo in NDH.

DIS je bil ustanovljen 7. junija 1992 na gradu Rajhenburg v Brestanici in danes združuje že 85 krajevnih organizacij (KO). Zagrebško KO DIS smo ustanovili leta 2004 in se od takrat redno udeležujemo vseh srečanj in prireditev v Sloveniji.

Srečanje v parku Mostec

Letošnjega srečanja ob dnevu izgnancev se je udeležilo samo sedem članic in en član naše KO DIS. Ob lepem vremenu se je na prireditvi zbralo prek tisoč ljudi. Predsednica DIS-a **Ivica Žnidaršič** je vnovič pozvala slovensko vlado, da od Nemčije izterja vojno odškodnino in jo izplača izgnancem. Podpredsednica državnega zbora **Renata Brunskole** je navdušila z govorom in si prislužila dolg

aplavz. Sledil je bogat kulturni program. Naša člana **Marinka Jocić** in **Alojz Kramar** sta ob tej priložnosti prispevala šest predmetov iz evropskih taborišč za muzej izgnancev, ki bo odprt prihodnje leto na gradu Rajhenburg.

Pohod ob medvojni meji med

Že šestič smo se udeležili pohoda mimo trinajstih slovenskih vasi, ki so bile med drugo svetovno vojno pod okupacijo NDH. Vasi Koritno, Rajec, Gaj, Pisanke, Mala dol, Ribnica, Perišče, Velika dol, Cirknik, Nova vas, Laze, Ponikve in Brezje ležijo v pasu med Savo pri Jesenicah na Dolenjskem in vrhovi Gorjancev. Vojno je preživela le peščica od dva tisoč prebivalcev – vsega enajst družin. Kar 1.150 ljudi so izselili v Nemčijo, Hrvaško in Bosno, pet pa v taborišče Jasenovac, od koder se je vrnil samo eden. Konec leta 1941 so tudi to območje poselili s kočevskimi Nemci. Na nekdanjo mejo spominjajo mejni kamni z izpisanimi črkama H in D (Hrvaška, Nemčija), ohranili pa so se tudi ostanki opazovalnic,

ki jih danes imenujejo piramide. Pohod smo začeli pred spomenikom žrtvam druge svetovne vojne v Veliki dolini, kjer je pohodnike nagovoril predsednik KO DIS Jesenice na Dolenjskem **Marijan Žibert**, končali pa ob piramidi v Pisankah, kjer nas je nagovoril brežiški župan **Ivan Molan**. Po kulturnem programu je sledilo prijeto druženje v naravi.

Alojz Kramar

Pozdrav predsednika KO DIS Jesenice na Dolenjskem Marijana Žiberta pred pohodom. Foto: A.K.

Koristen obisk v slovenskem parlamentu

Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonca in njegov namestnik Franc Strašek sta 16. maja obiskala slovenski parlament. Poročala sta o položaju slovenske manjšine na Hrvaškem in opozorila na kronične težave celotne skupnosti in posameznih društev.

Šonca in Straška sta sprejela predsednik državnega zbora **Janko Veber** in predsednik komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu **Danijel Krivec**. Veber je izrazil zadovoljstvo, da Slovenci na Hrvaškem nimajo večjih težav pri razvijanju in ohranjanju svoje narodne in kulturne identitete; po njegovih besedah se bodo z vstopom Hrvaške v EU oblikovale nove priložnosti meddržavnega sodelovanja, zlasti v gospodarstvu. Krivec pa je napovedal, da bodo člani parlamentarne komisije kmalu obiskali hrvaški sabor.

Položaj na Hrvaškem je dober

Predstavnika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem sta podrobneje opisala široko programsko dejavnost slovenskih društev, vključenost v vladna in nevladna telesa, ki se ukvarjajo z narodnimi manjšinami, ter pravni okvir, ki prek ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin in zakona o društvih Slovencev na Hrvaškem zagotavlja popolno kulturno avtonomijo in enakopravno sodelovanje v lokalni samoupravi. Hrvaški ustavni zakon je med najboljšimi in najbolj celovitimi v Evropi.

Zamujanje denarne podpore

Največja težava številnih slovenskih društev je vprašanje poslovnega prostora; največja stiska je v Splitu, Šibeniku in Zadru. Poleg visokih najemnin jih tare še nerešeno vprašanje denarnih nadomestil za predsednika in tajnika društva. Slovenci na Hrvaškem razumejo, da je Slovenija (tako kot Hrvaška) v recesiji. Vendar pa je nemogoče poslovati, če izplačilo odobrenega denarja zamuja. Sredi maja slovenska društva na Hrvaškem iz Slovenije niso prejela še niti enega evra za leto 2013. Kopičijo se dolgovi za najemnine, stroške elektrike in plina, vzdrževanje prostorov, težko je izvajati načrtovane dejavnosti. Med drugimi težavami slovenske skupnosti sta izpostavila vse skromnejše vključevanje mladih v slovenska društva. Morda bi pomagalo, če bi na območjih z zgoščenim slovenskim prebivalstvom izvedli anketiranje staršev o interesu njihovih otrok za pouk slovenščine na šolah.

Stiki z matično domovino

Šonca in Strašek sta izrazila željo po pogostejših stikih z matičnim narodom in ohranitvi dobrih odnosov z večinskim hrvaškim narodom. Kot že tolikokrat doslej sta tudi na tem srečanju predlagala spremembo zakona o s odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Menita namreč, da zakon, ki Slovence na Hrvaškem deli na Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu škodi enotnosti in prihodnosti slovenske manjšine. (FS/JT)

Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Janko Veber in predsednik odbora za Slovence v zamejstvu in po svetu Danijel Krivic (desno) sta sprejela predsednika in podpredsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, Darka Šonca in Franca Straška. Foto: DZ

Jezik v jeziku: kaj imata

Slovenski in hrvaški jezik imata osnovno besedišče enako, smo slišali na tribuni z naslovom **Jezik v jeziku 13. junija v Društvu hrvaških književnikov v Zagrebu. Ugledni strokovnjaki so govorili o slovenskem in makedonskem jeziku v odnosu do hrvaškega.**

Anita Peti - Stantić, Ksenija Banović in Iva Nazalević Čučević (z leve). Foto: akm

Reka

Bogastvo manjšin, izrečeno s fotografijo

Slovenski dom KPD Bazovica je položaj enega od najmočnejših manjšinskih društev na Reki potrdil z razstavo o bogastvu narodnih manjšin, odprti 4. julija v galeriji Juraja Klovića. S fotografijo in besedo se je predstavilo 12 od 28 društev narodnih manjšin na Reki.

Zbrane na odprtju razstave je v Zimenu KPD Bazovica pozdravil član vodstva **Vitimir Vitaz**. Podpredsednica **Jasmina Dlačić** je poudarila, da gre za krepitev dobrega sodelovanja med organizacijami narodnih manjšin na Reki. Namestnik župana Primorsko-goranske županije (PGŽ) **Petar Mamula** in namestnik reškega župana **Marko Filipović** sta med drugim pohvalila KPD Bazovica za zamisel in izpeljavo razstave.

skupnega slovenščina in hrvaščina?

Tribune o jezikih zagrebških manjšin potekajo pod pokroviteljstvom Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb in v sodelovanju z Društvom hrvaških književnikov, Društvom hrvaških knjižnih prevajalcev in Filozofsko fakulteto.

Podobnost jezikov

O slovenskem jeziku je govorila predstojnica Katedre za južnoslovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Zagrebu, profesorica slovenščine in prevajalka dr. **Anita Peti - Stantić**. Na poljuden način je predstavila svojo knjigo *Jezik naš in/ali njihov*, v kateri se ukvarja z jeziki z zgodovinskega in sociolingvističnega vidika. »Če primerjamo hrvaški in slovenski jezik skozi 16., 17. in 18. stoletje, se pokaže veliko stičnih točk. Slovenščina in hrvaščina

pripadata istemu genetskemu sklopu, sta sosedski jezika, ki sta se stoletja razvijala drug ob drugem, kar je nujno vplivalo na oba. Zato imata osnovno besedišče enako. V 19. stoletju sta si bila še veliko bolj podobna kot danes,« je pojasnila Peti - Stantićeva. Podrobno je predstavila tudi zgodovino slovenskega jezika, od Primoža Trubarja, ki je Slovincem dal prvo knjigo, do danes: »Slovenci so imeli veliko srečo, ker so imeli razsvetljenca in mecena

Kakšna je naša materinščina danes?

Slovenščina je danes funkcionalno razvit jezik, služi vsem namenom in ima podobne težave kot hrvaščina: močna je navezava na angleščino. Vprašanje je, kakšna bo borba slovenščine za lasten prostor.

barona Žigo Zoisa, ki je namenil ogromno denarja za razvoj kulture in slovenskega jezika. Brez njega ne bi bilo Jerneja Kopitarja in današnjega standardnega slovenskega jezika.«

Nov slovensko-hrvaški slovar

Jeseni bo v izdaji *Mozaik* knjige izšel nov slovensko-hrvaški slovar, ki ga pripravlja Anita Peti-Stantić s sodelavkami s Filozofske fakultete v Zagrebu. Zajemal bo 30 tisoč besed s slovenske strani in enako število s hrvaške. Slovar so poskušali posodobiti in so vanj vključili veliko različnih primerov, od najbolj tipičnih do kulturno specifičnih, zlasti pri besedah, ki so dobile nove pomene ali pa sodijo med tako imenovane lažne prijatelje. Pri teh gre za besede, ki so enake kot hrvaške ali pa so jim zelo podobne, pomenijo pa nekaj čisto drugega.

Agata Klinar Medaković

Od zamisli do uresničitve

Razstavo je osmislila in postavila fotografska skupina KPD Bazovica. Njen mentor je reški umetniški fotograf **Istog Žorž**, tudi avtor fotografij Reke, ki so kot podlaga krasile ozadja

panojev. Skupino vodi **Petra Aničić**, ki je sodelujočim podelila zahvale. Prejeli so jih Češka beseda Reka, regionalno kulturno-prosvetno društvo Rusinov in Ukrajincev Rušnjak, madžarsko kulturno društvo Baross, makedonsko

kulturno društvo Ilinden Reka, Matica slovaška Reka, Nemško-avstrijska unija, poljsko kulturno društvo Fryderyk Chopin, reška podružnica srbskega kulturnega društva Prosvjeta, reško društvo mladih Romov Romska bodočnost, Skupnost Črnogorcev Primorsko-goranske županije in Skupnost Italijanov Reke.

Izšel je tudi katalog s povzetki besedil s panojev. Grafično ga je oblikovala tajnica KPD Bazovica **Tea Tadej**, sicer diplomantka ljubljanske likovne akademije in sodelavka pri postavitvi razstave.

Razstava bo tudi odlična podpora tradicionalni prireditvi narodnih manjšin Etnosmotra na Reki; manjšinska društva, ki na razstavi niso sodelovala, bodo gradivo predvidoma pripravila do jeseni. Projekt so poleg Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu finančno podprli še Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške, Mesto Reka in PGŽ.

Marjana Mirković za Sopotja
3. september 2013

Na fotografiji (z leve): Istog Žorž, Tea Tadej, Petar Mamula, Marko Filipović, Petra Aničić in Vitomir Vitaz. Foto: Anita Hromin

Druženje ob poeziji, glasbi in zanimivih predavanjih

Člani KD Slovenski dom Karlovec so na skupščini 25. marca potrdili poročili o delu in poslovanju, ki sta ju podali predsednici društva in nadzornega odbora, **Marina Delač - Tepšič** in **Frida Biščan**, ter sprejeli program dela za letošnje leto. Nato pa so se do poletja v društvu vrstili zanimivi dogodki.

V okviru ciklusa predavanj o znanosti, tehnologiji in družbi je 17. aprila v prostorih Vseučilišča Karlovec predaval dr. **Ljubomir Majdandžić**. Tema: raba sončne energije. Pogovor je usmerjal dr. **Mirko Butković**. Drugo predavanje iz istega ciklusa je bilo 6. junija in je bilo posvečeno pogodbam med Svetim sedežem in Republiko Hrvaško. Predavala sta dr. **Mirko Butković** in **Neven Dobrovič**.

Predstavitev knjižnih novosti

Petnajstega maja je v Ilirski dvorani mestne knjižnice **Polona Jurinić** predstavila svojo knjigo o Sveticah, tamkajšnjem pavlinskem samostanu in cerkvi rojstva blažene device Marije. Dogodek je popestrila skupina Fortitudo dei, ki jo sestavljajo **Leo Lang**, pianino, **Marinko Jelić**, kitara, ter pevki **Andreja Željko** in **Renata Suminapa**. Izvedli so Reke žive vode in Zdravo Marijo.

V mestni knjižnici smo se zopet zbrali 23. maja, ko je slovensko-hrvaška pesnica in prevajalka **Jadranka Matić Zupančič** predstavila svojo četrto samostojno pesniško zbirko z naslovom Tramontana. Rojena Karlovčanka, ki živi in ustvarja v Novem mestu, je ljubiteljem lepe besede podarila čudovit večer.

Koncert v Novem mestu

Dvaindvajsetega maja smo obiskali Novo mesto in v tamkajšnji knjižnici Mirana Jarca spremljali koncert Glasbene šole Karlovec. Koncert je potekal v okviru hrvaških kulturnih dni v Sloveniji. Večer je minil v znamenju dobre glasbe karlovških učiteljev in učencev glasbe.

Marina Delač - Tepšič

Predstavitev pesniške zbirke Jadranke Matić Zupančič, Foto: s.d.k.

Nastop vokalne skupine Ajda v Frančiškanskem mednarodnem centru v Sarajevu. Foto: Davor Car.

Umag

Pevsko gostovanje v Sarajevu

Vokalna skupina Ajda, ki deluje pri SKD Ajda iz Umaga, je 18. maja gostovala v Sarajevu. Na povabilo rojakov iz SKD Cankar je nastopala na njihovi prireditvi Cankarjevi dnevi, ki je potekala v sarajevski dvorani Frančiškanskega mednarodnega študentskega centra.

Povabilo za nastop v Sarajevu smo z veseljem sprejeli, saj smo se želeli še bolje spoznati z rojaki iz Sarajeva. Njihov zbor Camerata Slovenica je namreč v začetku lanskega junija pripravil izjemen koncert v atriju Ljudske univerze v središču Umaga.

Uspešen koncert Ajdovk

V Sarajevu se je poleg članic pevske skupine odpravilo še dvajset članov društva. Iz Umaga smo odšli v petek, 17. maja. Kljub temu, da je pot s krajšimi postanki trajala kar deset ur, smo se takoj po prihodu v Sarajevu odpravili na ogled znamenitosti. Oglede smo nadaljevali tudi naslednji dan. Na sobotnem večernem koncertu je naša vokalna skupina zapela sedem ljudskih pesmi, ki so jih peče naše babice in prababice. Čeprav smo bile utrujene, smo se dobro odrezale in požele dolg aplavz občinstva. Nastopili so tudi naši gostitelji iz Sarajeva in Lovski pevski zbor iz Medvod. Med obiskovalci prireditve sta bila predstavnik slovenskega veleposlaništva v Sarajevu **Matija Bučar** in predsednik SKD Cankar **Asim Kulenović**.

Poučen ogled Sarajeva

V petek smo si ogledali izvir reke Bosne. V nedotaknjeni naravi planine Igman, bogati s floro in favno, se na nadmorski višini 492 m več mogočnih kraških izvirov združi v »vrelo Bosne«. Naslednji dan smo se že zjutraj odpravili na ogled predora rešitve ob reki Dobrinji. Že vhod v predor je pretresljiv, saj je vanj zabetonirana granata, ki je na začetku vojne vzela šest mladih življenj. Nizek, mračen predor, ki je spomladi in jeseni poln vode, je bil rešitev za prebivalce Sarajeva, ki so hodili po hrano v vasi pod Igmanom, in za ranjence, ki so jih prevažali v bolnišnico. V tišini smo si ogledali film o gradnji predora in obstrelejanju Sarajeva z granatami. Naša vodička **Dina** iz SKD Cankar, nam je v središču Sarajeva pokazala zgodovinske zgradbe, uničene v vojni, med njimi mestno hišo in knjižnico, ki je hranila večino pisnih dokumentov in dokazov o identiteti Bosne in Hercegovine. Videli smo tudi Inat hišo in Latinski most, kjer je leta 1914 Gavrilo Princip izvedel atentat na prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ter Svrzino hišo s tipičnim visokim obzidjem. Čez Baščaršijo smo prišli do najlepše sakralne islamske zgradbe na Balkanu, Gazi Husrevbegove džamije. Z obiska Sarajeva smo se vrnili zelo utrujeni, vendar prepolni vtisov in spominov na nepozabna doživetja. Predvsem pa smo spoznali in postali prijatelji s prekrasnimi ljudmi – Slovenci, ki živijo v Bosni in Hercegovini, in Slovenci, ki živijo v Sloveniji.

Danica Bojković

Klaudija Velimirović, predsednica SKD Istra: Postali smo prepoznavno društvo

Klaudija Velimirović je decembra 2005 postala druga predsednica SKD Istra. Medtem ko je prva predsednica Alojzija Slivar postorila vse potrebno za ustanovitev društva leta 2001 ter za pridobitev prvih članov in zagotovitev društvenih prostorov, mu je Klaudija Velimirović dala nov vsebinski zagon.

V pogovoru za Novi odmev smo jo povprašali o nadaljnjih načrtih in viziji, s katero društvo vodi zadnjih osem let.

- Ob moji izvolitvi tehničnih težav ni bilo več, zato sem razmišljala, kako doseči, da bi se člani družili tudi takrat, ko ni konkretnih dogodkov. S tedanjo tajnico **Bojano Hrobat** sva pripravili akcijski načrt dejavnosti, ki bi člane v društvene prostore privabile vsaj enkrat na teden. Tako je pozimi 2005 začela vaditi pevska skupina, ki je v osmih letih postala uspešen zbor. Ker je največ članov starejšega in srednjega življenjskega obdobja, je bila zaposlitev poslovne tajnice **Jasmine Ilić Draković** zadetek v polno. Od takrat namreč vedo, da je med delovnim časom vedno nekdo v društvu, zato so začeli redno prihajati na klepet, izmenjati novice ali pa pokramljati v maternem jeziku.

▪ Katere dejavnosti so najbolj obiskane in najbolj pomembne za društvo?

Poleg pevskega zbora Encijan uspešno delujeta kreativna delavnica in delavnica zdravega življenja. Ukvarjati smo se začeli tudi z založništvom ter od leta 2006 izdali dve pesniški zbirki, knjigo o delu akademskega slikarja in dolgoletnega direktorja Filmskega festivala v Pulju **Martina Bizjaka**, knjigo o Orlu, Štandekerju in Rotarju, treh znamenitih Slovincih, ki so živeli v Pulju, lani pa še Kroniko SKD Istra, v katero smo strnili pomembne dogodke iz prvega desetletja našega društva. Od

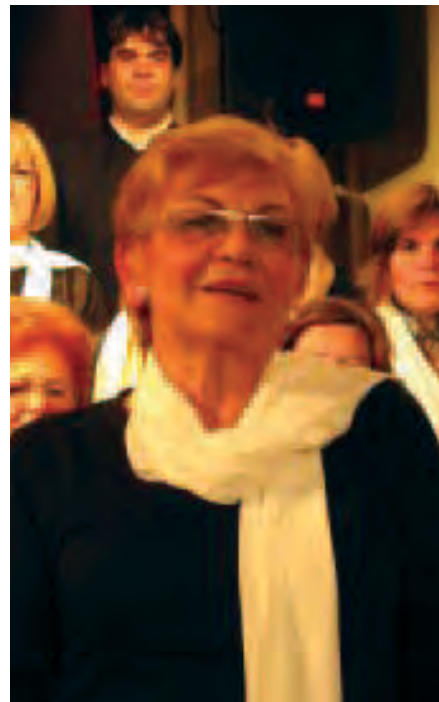
leta 2006 izhaja časopis Mavrica. Vse to je prispevalo, da se je število članov z 200 v letu 2005 povzpelo na prek 300. Postali smo prepoznavno društvo v Pulju: našo dejavnost pozorno spremljajo tako mestne oblasti kot mediji.

▪ **Prelomno je bilo leto 2009, ko je društvo dobilo lasten prostor v Pulju.** Denar za nakup je zagotovil Urad vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Prostore smo slovesno odprli 23. oktobra 2009, v okviru Dnevo slovenske kulture. Lani smo v Slovenskem domu odprli tudi knjižnico z več kot dva tisoč knjigami, kar bo prispevalo k ohranjanju slovenskega jezika, to pa je pomemben cilj našega delovanja.

"Slovenščina se bo kot izbirni predmet v nekaterih šolah v Istri poučevala že v tem šolskem letu."

▪ **Uspelo vam je, da bo nekaj puljskih srednjih šol uvedlo slovenščino kot izbirni predmet.**

Brez jezika ni kulture, ni naroda. Že nekaj let poteka dopolnilni pouk slovenskega jezika, ki ga financira slovensko ministrstvo za šolstvo. Letos pa smo v sodelovanju z oddelkom za izobraževanje, šport in tehnično kulturo

Klaudija Velimirović je tudi članica mešanega pevskega zbora Encijan. Foto: Anita Hromin

Istrske županije organizirali anketiranje puljskih srednješolcev. Pokazalo se je, da prek 80 dijakov zanima učenje slovenščine. Slovenščina se bo kot izbirni predmet v nekaterih šolah v Istri poučevala že v tem šolskem letu.

▪ Kakšni so načrti za prihodnost?

Na začetku drugega mandata sem si zadala dve pomembni nalogi, privabljanje mladih in iskanje dodatnih finančnih virov. Letos smo tako s podporo Hrvaškega zavoda za zaposlovanje (HZZ) zaposlili novinarko **Majo Tatković**. Prijavili smo se namreč na razpis za spodbujanje zaposlovanja in zdaj HZZ plačuje eno delovno mesto v društvu. To in pa uvajanje slovenščine v šole sta primera dobre prakse, ki kažeta, v katero smer se bo razvijalo društvo.

Maja Tatković

<http://slovinci.hr>

Rute iz Prevalj. Foto: Marjan Jerman

Zadar

Kulturno poletje v barvah Dalmacije in z zvoki Koroške

H kulturnemu utripu zadrške riviere so tudi to poletje prispevali člani SKD Lipa. Na njihovo povabilo so mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru popestrili glasbeniki iz Prevalj, likovni umetniki iz slovenskih društev na Hrvaškem pa ustvarjali v koloniji v Turnju.

Na likovni koloniji, ki je potekala od 13. do 17. maja pod motom Morje, kamen, les, je sodelovalo enajst umetnikov iz društev Triglav Split, Istra Pulj, Bazovica Reka, Slovenski dom Zagreb in Lipa Zadar, pridružili pa so se jim tudi slikarji iz Zadra, Turnja in Sv. Filipa in Jakova. Njihova dela so bila do konca junija na ogled v hotelu Alba v Sv. Filipu in Jakovu. Na otvoritvi razstave so nastopili člani KUD Maslina iz Turnja in KUD Privlaka, svoje pesmi pa sta recitirali članici Lipe **Andreja Malta Jezeršek** in **Marija Ivoš**, ki se je prvič predstavila s pesmijo v slovenščini, jeziku svojih prednikov.

Nič ni lepšega od druženja ob slikanju

»Vsak umetnik si sam izbere motiv, ki pa mora biti značilen za to podnebje. To je lahko morje, kamen, oljka, cvetje ali kar koli drugega, kar je v duhu Dalmacije,« je povedal **Jože Arzenšek**, vodja kolonije, ki v Dalmaciji živi od leta 1983. Kot pravi, je druženje ob slikanju najlepši način preživljanja časa, zato so dnevi likovne kolonije zanj najlepši del leta.

»Še pred nekaj leti se je zdelo nepojmljivo, da bi se kulturno dogajanje iz središč selilo na obrobje. Zdaj pa prav to bogati našo turistično ponudbo,« meni **Klara Eškinja Glava**, direktorica

Gneča na stojnici Lipe. Foto: Marjan Jerman

turističnega urada Sv. Filipa in Jakova, ki je pokrovitelj kolonije. Željo, da bi likovna kolonija obstala, sta izrazila tudi Jovita Pirović, predsednica krajevnega odbora Turanj in **Igor Pedisić**, načelnik občine Sv. Filip in Jakov. Likovna kolonija se sicer odvija v okviru mednarodnega dneva kulturne različnosti, s podporo hrvaškega Sveta za narodne manjšine in slovenskega Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Rute iz Prevalj popestrile srečanje manjšin

Mednarodni dan kulturne različnosti, ki se po svetu praznuje 21. maja, smo v Zadru obeležili 26. maja v novem lutkovnem gledališču. Navzoče so pozdravili predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrške županije in podpredsednik Sveta za narodne manjšine Hrvaške **Veselko Čakić**, župan Zadrške županije **Stipe Zrilić**, župan Mesta Zadra dr. **Zvonimir Vrančić** in saborski poslanec **Božidar Kalmeta**.

Slovenci smo se letos predstavili s pevsko-instrumentalno skupino Rute iz Prevalj na Koroškem, pod vodstvom **Ivana Penca**. Njegove pesmi so močno razveselile obiskovalce. V programu so se zvrstili še nastopi Albancev, Bošnjakov, Makedoncev, Madžarov, Srbov in Italijanov. Pridne članice Lipe pa so pripravile vse vrste jedi, od suhega mesa iz kadi z rženim kruhom in zaseko, do ješprenja in raznovrstnih potic. Vsi pa so pohvalili **Katarinine** janeževe upognjence in kolačke iz ajdove moke ter **Marijine** slane »kličiče«. Vse dobrote pa smo zalili z dobrim vinom iz Privlake, Poljica in Briševa.

Darja Jusup

Prispevek k prireditvi Ladja knjigarna

Poleti je že sedmič po vrsti vzdolj jadranske obale plula ladja knjigarna in 27. julija pristala v Sv. Filipu in Jakovu. Na povabilo direktorice turistične skupnosti Klare Eškinja smo člani Lipe zopet sodelovali v programu. Likovna sekcija pod vodstvom Jožeta Arzenška je na pristaniškem pomolu postavila prodajno razstavo z letošnje likovne kolonije Maj 2013 Turanj. K sodelovanju na literarnem večeru, ki je potekal na ladji in ga je povezoval hrvaški pisatelj Ludwig Bauer, je bila povabljena tudi naša članica Andreja Malta Jezeršek, ki je spregovorila o lastnem doživljanju prireditve Ladja knjigarna. (Amj)

Na prireditvi Ladja knjigarna. Foto: Katarina Bezić

Otroci v knjižnici OŠ Matija Vlačič. Foto: Silvija Česnik

Labin

Na obisku pri osnovnošolcih

Na povabilo učiteljice Silvije Česnik iz osnovne šole Matije Vlačiča smo člani društva Labin obiskali osnovnošolce in jim predstavili slovensko kulturo.

Gre za projekt Vse nas povezuje isti kraj, v katerem sodeluje 22 osnovnih šol iz Hrvaške, med njimi tudi labinska. Skozi program z naslovom Kultura in duhovna dediščina kraja osnovnošolci spoznavajo svoje življenjsko okolje in njegove posebnosti, vse tisto torej, kar prispeva k boljšemu razumevanju in spoštovanju drugih in drugačnih kultur. Otrokom smo povedali, kdaj in zakaj smo ustanovili slovensko društvo. Pojasnili smo, da so na območje Labina in okolice Slovenci prihajali že pred prvo svetovno vojno, predvsem zaradi dela v rudniku premoga in predvsem iz rudarskih krajev Slovenije. Otroci so se tudi želeli naučiti nekaj slovenskih besed. Tako je šolska ura še prehitro minila.

Silva Šutar Vujičić 🇺🇸

Val 202 tudi o našem društvu

Novinar Radia Slovenija **Damjan Zorc** je spomladi snemal reportažo o Labinu. Sprejela sta ga člana društva **Željko in Branko**. Pod vodstvom kustosinje Olje si je ogledal zbirko Mestnega muzeja, nato pa se sprehodil po zgodovinskem jedru Labina in se na koncu ustavil v prostorih našega društva. Oddaji z naslovom Mesto treh zasnov in dveh zgodovin, ki so jo na Valu 202 predvajali 7. aprila, lahko prisluhnete na naslednji povezavi: (<http://www.val202.si/2013/04/nedeljski-izlet-labin/>). 🇺🇸

Branko Rojko, Silva Šutar Vujičić in Damjan Zorc (z leve).

Foto: Željko Vujičić

Udeleženci 2. mednarodne likovne kolonije v Tršču. Foto: Anja Lautar

Tršče

Likovna kolonija v Gorskem kotarju

Slovensko kulturno društvo Gorski kotar je že drugič pripravilo mednarodno likovno kolonijo. Med 16. in 18. avgustom je dvajset umetnikov iz Slovenije in Hrvaške skušalo na platna ujeti naravne lepote in kulturno dediščino Tršč in okolice.

Umetniki z Reke, Fužin, Gerova, Tršč, Zamosta, Starega trga, Grahovega, Cerknice, Logatca, Vrhnike in Ljubljane so se v Tršču zbrali v petek dopoldne, se najprej nastanili v apartmajih Jurković, nato pa spoznavali kraj skozi sliko in besedo ter obiskali nekaj razglednih točk, ki ponujajo lepe slikarske motive. Popoldne je **Petar Lazarevič** iz Ljubljane udeležencem predstavil slikanje z akvarelno tehniko.

Ustvarjalen in sproščen konec tedna

Sobota in nedeljsko dopoldne sta bila namenjena predvsem slikanju. Jutra so si udeleženci popestrili s telovadbo, ki jo je vodila **Ilena Lenassi**, in nordijsko hojo, ki jo je predstavila **Silvana Lautar**. **Anton Hriberšek** z Reke je ves čas namenil kovanju čabrskega mestnega grba v bakru. Vzdušje je bilo delovno in hkrati sproščeno. Likovna kolonija se je končala v nedeljo zvečer, z odprtjem razstave v čabrski mestni galeriji. Odprl jo je župan Mesta Čabra **Kristijan Rajšel**. V kulturnem programu so nastopili **Andreja Lekše** in **Lara Zorn** iz Cerknice, ki sta se predstavili z glasbeno točko, in **Damir Maras** iz Liča, ki je recitiral svoje pesmi.

Bo kolonija postala tradicionalna?

Namen kolonije je spodbujanje čezmejnega povezovanja odraslih in otrok na področju likovnega ustvarjanja, vzpostavljanje stikov in njihovo razvijanje skozi druženje in obiskovanje podobnih dogodkov na obeh straneh meje. Prav tako pa tudi spoznavanje krajev, ljudi in navad ter ozaveščanje o pomembnosti kulturne dediščine teh krajev. Želimo si, da bi likovna kolonija postala tradicionalna in prepoznavna v širšem okolju. Tudi letos so bili udeleženci zadovoljni in so se »priporočali« tudi za vnaprej. Projekt je vodila Silvana Lautar, sofinancirali pa so ga Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, TCR Inpro d.o.o. iz Starega trga pri Ložu, Kovinoplastika Lož, Družba pooblaščenka, d.d. iz Starega trga pri Ložu, Kovinoplastika Lož, PC Inox, Alveus iz Starega trga pri Ložu, Mesto Čabar, Apartmaji Jurković iz Tršč ter podjetji Gec d.o.o. in Lož Metalpres d.o.o. iz Plešč.

Silvana Lautar 🇺🇸

Klekljarska srečanja v Idriji in na Šolti

Članice klekljarske sekcije SKD Triglav iz Splita smo se 13. junija pridružile idrijskim čipkaricam, ki so proslavljale desetletnico delovanja. Le nekaj dni pred tem, 8. junija, pa smo obiskale Grohote na Šolti, kjer so razstavljale klekljarice iz Črne na Koroškem.

Z veseljem smo sprejele povabilo v Idrijo, na 32. festival idrijske čipke. Letošnji dogodek je bil zaradi okrogle obletnice posebej slovesen. Naša klekljarska sekcija je prejela zahvalo in priznanje za 10 let druženja z idrijskimi čipkaricami.

Trdno in dolgo prijateljstvo

Ko smo leta 2003 prvič prišle v Idrijo in postavljale našo razstavo, so Idrijčanke pristopile k nam, nam ponudile kavo in prijateljstvo. Od takrat traja med nami nekaj lepega, kar je leta 2010 privedlo tudi do podpisa listine o prijateljstvu med našima klekljarskima skupinama. Ob njihovem prazniku smo jim podarile knjigo dr. Duška Kečkemeta Stari Split

Darilo za Doro Gnjezda, novo predsednico Društva idrijskih klekljaric (z leve). Foto: Triglav, Split

Dolga prijateljstva

Prisrčno druženje slovenskih in hrvaških osnovnošolcev v Brežicah

Veselo, igrivo in živahno je bilo 17. maja na prireditvi Dolga prijateljstva, ki sta jo že šestič zapored pripravila Osnovna šola Brežice in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

Gostiteljica tokratnega tradicionalnega Gobmejnega srečanja je bila Osnovna šola Brežice, udeležili pa so se učenci z OŠ Ivana Cankarja iz Zagreba, učenci češčine iz društva Češka beseda Zagreb ter učenci OŠ Dobranski iz Češke. Letos so se prvič preizkusili na simpatični športni prireditvi Žogarija, v katero so

Žogarija v Brežicah. Foto: a.k.m.

sicer vključeni osnovnošolci iz Slovenije, Italije, Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Črne gore in Makedonije. S svojimi nadvse zanimivimi pevskimi, plesnimi, recitatorskimi in igralskimi točkami so navdušili na zabavni večkulturni prireditvi v Prosvetnem domu Brežice, ki se je je udeležil tudi župan Brežic Ivan Molan, ki je pohvalil projekt Dolga prijateljstva. Učencem je zaželel še veliko kulturnih izmenjav, sodelovanj v projektih EU, mladostnih druženj in novih trdnih prijateljstev brez vsakršnih ovir.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

S kulturne prireditve v brežiškem posvetnem domu. Foto: a.k.m.

Čezmejno sodelovanje

Od Euro urada do EU koraka: pot do evropskega denarja

Slovenska manjšina na Hrvaškem se je za denar iz skladov Evropske unije od leta 2008 potegovala prek podjetja Euro urad. Tega je letos nadomestilo društvo EU korak, ki prav tako deluje na Reki. Cilj spremembe: bolj učinkovito črpanje evropskega denarja.

V obdobju, ko se je Hrvaška pogajala o polnopravnem članstvu v Evropski uniji, so se za hrvaške državljane, podjetja in društva odprle možnosti za črpanje denarja iz predpristopnih skladov, namenjenih varstvu okolja, kulturnim programom, spodbujanju integracijskih procesov in še najrazličnejšim drugim projektom. Vendar pa smo v časopisih kar naprej brali, da je uporabljenega le

Bogat čipkarski program

Na festivalu je bilo tudi tokrat na ogled ogromno čipkarskih umetnin, od tistih, ki so jih klekljarice izdelale po načrtih študentk oblikovanja tekstila in oblačil, do tistih, ki so nastale na osnovni šoli Črni Vrh v okviru projekta Čipka v naravnih materialih. V soboto in nedeljo je bil sejem tradicionalnih obrti, pribora in izdelkov za čipke in iz čipk, festival pa se je končal s svečano povorko klekljaric vseh generacij, ki ponosno nosijo svoje bule in kleklje. Iz leta v leto si želimo, da bi se udeležile tudi tega dela festivala, vendar nam ne uspe, ker se moramo vrniti v Split. Dnevi v Idriji so tako izpolnjeni in naporni, da bi se bilo prenaporno ponoči voziti domov. Morda bomo nekoč le imele priložnost ostati kakšen dan dlje in videti program, o katerem smo toliko slišale. Tudi sicer se nam je prav težko posloviti od Idrije in klekljaric. V desetih letih našega druženja in prijateljstva so se spletle posebne niti in skupnih trenutkov ni nikoli dovolj. Naš pozdrav je vedno: »Vidimo se čez leto v Idriji.«

Prijetno druženje na Šolti

Med 6. in 10. junijem so bili na obisku na Šolti člani pevskega zbora in klekljarske skupine iz Črne na Koroškem. Na njihovem čelu je bil **Željko Burica**, Črnjan, ki je po rodu s Šolte. Klekljarice je vodila **Ivanka Šušel**, ki je slišala za našo klekljarsko sekcijo, nas poiskala na spletu in povabila na razstavo. Z veseljem smo sprejele povabilo, pridružili pa so se nam še učenci slovenščine pod vodstvom **Vere Hrga**. Koroške klekljarice so razstavljale v Domu kulture v Grohotah. Ko smo se srečali, je pogovor stekel kot reka. Seveda so bile čipke glavna tema, čeprav nas je pričakala bogato obložena miza s koroškimi specialitetami: več vrst domačega kruha, kolači, skuta, sir, domače klobase in pršut, vino, borovničev, ničesar ni manjkalo. Klekljarice so s seboj prinesle najboljše od vsega, kar so naredile v 15 letih delovanja skupine. Zelo lepo izdelujejo ne samo idrijsko čipko temveč tudi italijansko, nemško, češko in druge. Po dobrem okrepčilu smo si ogledali otok, med drugim obiskali grob Vesne Parun,

Vera Hrga in Željko Burica na čipkarski razstavi. Foto: Katica Kaštelan

zame največje hrvaške pesnice, in križev pot, ki ga je uredila slovenska kiparka, ki živi na otoku, **Marija Brunsko**. Bilo je veselo, zabavno in prijetno, kakor tudi mora biti. Z Ivanko Šušel sem ostala v stiku in se radi slišiva.

Katica Kaštelan 🇺🇸

malo denarja, ki je na voljo. Težave so bile z nepoznavanjem postopkov in nerazumevanjem delovanja skladov, postopno pa se je z izobraževanjem in informiranjem stanje nekoliko izboljšalo.

Začetek tlakovan s trudom

Da bi bili v koraku s časom in možnostmi, ki jih ponujajo evropski skladi, je Slovenija leta 2008 prispevala denar za ustanovitev gospodarske družbe Euro urad, ki naj bi slovenskim organizacijam

in društvom na Hrvaškem služila kot tehnični okvir za evropske projekte in mednarodno sodelovanje. Direktorica je postala **Marijana Košuta Banković**, pozneje se ji je kot strokovna sodelavka pridružila **Petra Aničić**. Prvi korak je bilo izobraževanje ne seminarjih, sledilo je iskanje partnerjev, strokovno svetovanje, informiranje in prijavljanje zanimivih projektov, kot so denimo Manjine za manjine, MGF mednarodni festival in Mura Media. Kljub velikemu

trudu razen nekaj začetnih uspehov ni bilo večjih dosežkov. Nabralo pa se je precej znanja in izkušenj, ki lahko koristijo v prihodnje.

Prelomna reorganizacija

Do lanskega leta se je postopno oblikovalo spoznanje, da podjetje oziroma družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.) morda ni najboljši pravnoformalni okvir za črpanje evropskih sredstev. Zato je bilo 17. decembra 2012 ustanovljeno društvo EU korak, hkrati pa je bilo likvidirano podjetje Euro urad. Njegova direktorica Marijana Košuta Banković je postala predsednica EU koraka, Petra Aničić pa podpredsednica novega društva. Na skupščini so bili izvoljeni tudi člani izvršnega in nadzornega odbora. Društvo je bilo registrirano februarja letos in se je takoj začelo prijavljati na razpise, med drugim za projekt Together in Action ter Zeleno svetlo.

Sedaj pa samo še naprej, korak za korakom.

Silvester Kmetič 🇺🇸

Trenutno sta odprta dva zanimiva evropska razpisa:

- čezmejni program Hrvaška - Bosna in Hercegovina 2007-2013 (IPA CBC CRO – BiH 2007-2013); rok za dostavo projektnih predlogov je 4. november 2013;
- čezmejni program Hrvaška - Črna Gora 2007-2013 (IPA CBC CRO – MNE 2007-2013); rok za dostavo projektnih predlogov je 13. december 2013.

O podrobnostih se lahko pozanimате v Društvu za razvoj civilne družbe EU korak.

Naslov pisarne: Podpinjol 43, 51000 Rijeka, Hrvaška

Telefon: +385 (0) 91 22 33 421, +385 (0) 51 632 630 (tel/fax)

Skype: Urad za Evropo - Reka

E-mail: euroured@ri.t-com.hr

Uradne ure: od ponedeljka do petka od 7.30-15.30

Slovenci na hrvaškem nekoč in danes (III. del)

V zadnjem delu feljtona o samoorganiziranosti Slovencev na Hrvaškem Franc Strašek analizira vključenost slovenske manjšine v lokalno upravo in samoupravo ter možnosti dodatne formalne umestitve v hrvaško družbo.

Slovenci na Hrvaškem delujemo v društvih, ki se povezujejo v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Na podlagi ustavnega zakona in hrvaške zakonodaje pa lahko sodelujemo tudi v lokalni samoupravi, in sicer tako, da volimo svoje predstavnike v manjšinske svete na ravni občin, mest in županij. Zakon določa, kje je mogoče izvoliti manjšinski svet z več člani, kje pa samo predstavnika manjšine. Na tem področju imamo dejansko neomejeno svobodo samoorganiziranja in le od nas samih je odvisno, v kateri občini, mestu in županiji se dejansko vključimo v lokalno samoupravo.

Od mesta do države

Maja 2005 smo na Reki ustanovili Koordinacijo svetov slovenske narodne manjšine za Republiko Hrvaško, da bi lažje uresničevali skupne interese slovenske narodne manjšine na Hrvaškem. Tako možnost dopušča ustavni zakon o pravicah narodnih manjšin Republike Hrvaške.

Zagrebski Svet slovenske narodne manjšine je član Koordinacije narodnih manjšin Mesta Zagreba, ki povezuje izvoljene predstavnike 18 manjšin. Koordinacija učinkovito nastopa v reševanju manjšinskih zadev na ravni prestolnice in države. Tudi v mestni skupščini deluje odbor za narodne manjšine, katerega član je tudi predstavnik slovenske manjšine.

Na državni ravni imamo Slovenci na Hrvaškem svojega predstavnika v pododboru za pravice narodnih manjšin, ki deluje v okviru saborskega odbora za človekove pravice in pravice narodnih manjšin, ter predstavnika v Svetu narodnih manjšin, ki deluje pri hrvaški vladi. V Sloveniji je imela Zveza slovenskih društev na Hrvaškem dva predstavnika v Slovenski manjšinski

koordinaciji (Slomak), ki je bila do prenehanja delovanja zaradi notranjih sporov pomembna sogovornica slovenske države v zvezi s težavami slovenskega zamejstva v Avstriji, Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem. Predstavnik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je tudi član zamejskega sveta, ki je posvetovalno telo slovenske vlade. Predstavniki slovenske manjšine smo redno vabljeni na srečanja in posvete, ki jih organizira Državni zbor Republike Slovenije.

"Leta 1991 je bilo na Hrvaškem 22.376 Slovencev, deset let pozneje 13.173, leta 2011 pa se je za Slovence izreklo le še 10.517 prebivalcev Hrvaške."

Kje so še priložnosti?

Slovenska manjšina je bila leta 2010 zopet vpisana v preambulo hrvaške ustave, od koder je bila izbrisana leta 1997. Na formalni ravni je torej zaščita manjšine in njenih pravic zagotovljena. Slovenci na Hrvaškem bi bili lahko še močnejše vpeti v družbeno in politično življenje Hrvaške, vendar bi bila za to potrebna pomoč slovenske države.

Ustava manjšinam zagotavlja, da so zastopane v Hrvaškem saboru. Vendar pa je to področje urejeno tako, da Slovenci svojega poslanca volimo skupaj s pripadniki drugih manjšin z območja nekdanje Jugoslavije. Glede na velikost teh manjšin oziroma številčna razmerja je praktično nemogoče, da bi bil izvoljen slovenski poslanec. Ves čas nas zastopa Bošnjak. Menimo, da bi bilo prav, da Slovence v Hrvaškem saboru zastopa Slovenec.

Slovenija ima sklenjene dvostranske sporazume o zaščiti Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, ne pa tudi na Hrvaškem, čeprav ima s to državo najdaljšo mejo, v tej državi pa živi tudi upoštevanja vredno število Slovencev. Sporazum bi moral poleg načelnih vprašanj izrecno določiti tudi reševanje socialnih zadev, med drugim pravila zaposlovanja v državni upravi, policiji, vojski, sodstvu, diplomaciji. Bilateralni sporazum med Republiko Slovenijo in

Republiko Hrvaško je po prepričanju avtorja tega članka *conditio sine qua non*, da se prepreči izginotje slovenstva na Hrvaškem.

Za okrepitev položaja slovenske manjšine v Zagrebu bi bilo koristno tudi, če bi se opravila celovita znanstvena raziskava o prispevku zagrebških Slovencev k razvoju Zagreba.

Ustaviti asimilacijo!

Kakšen bo položaj Slovencev na Hrvaškem v prihodnje? Bo šel v smeri nadaljnje počasne asimilacije, kar bi pomenilo, da bi slovenska manjšina postopoma in nenasilno opustila svojo tradicijo, jezik in kulturo ter jih zamenjala za hrvaško tradicijo, kulturo in jezik; ali pa bo v sožitju z večinskim hrvaškim okoljem ohranjala svoje posebnosti?

Odperta vprašanja med državama in spori, ki so zaznamovali 20 let meddržavnih odnosov, so ustvarili neprijetno politično ozračje, ki močno vpliva na počutje slovenske narodnih manjšine na Hrvaškem. Po avtorjevem mnenju je to tudi glavni vzrok za dosedanjo asimilacijo, ki se kaže v krčenju števila Slovencev od enega do drugega popisa prebivalstva. Leta 1991 je bilo na Hrvaškem 22.376 Slovencev, deset let pozneje 13.173, leta 2011 pa se je za Slovence izreklo le še 10.517 prebivalcev Hrvaške.

Slovenska društva se upirajo nenaravni asimilaciji in si prizadevajo za ohranjanje in krepitev dobrih, prijateljskih odnosov z večinskim hrvaškim okoljem.

Franc Strašek

Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih?

Obdobje blagih besed med evropskima sosedama

Spomladi je Slovenija z ratifikacijo hrvaške pristopne pogodbe z EU odstranila še zadnjo oviro na evropski poti Hrvaške. Odnose med državama, ki sta zdaj enakopravni članici EU, pa bo še naprej grenilo vprašanje Ljubljanske banke Zagreb (LB).

Bil je pomemben dan

Ratifikacijo pogodbe 2. aprila v državnem zboru je slovenska premierka **Alenka Bratušek** pospremila z besedami, da je to »poseben in pomemben dan« za obe državi ter dokaz, da Slovenija razume evropsko politiko sobivanja kot svojo politiko. Pri glasovanju so bili navzoči tudi hrvaški premier **Zoran Milanović**, zunanja ministrica **Vesna Pusić** in predsednik odbora hrvaškega sabora za zunanjo politiko **Milorad Pupovac**.

Predsedniški obisk v Zagrebu

Predsednik Slovenije **Borut Pahor** je bil maja na dvodnevem obisku na Hrvaškem. S hrvaškim predsednikom **Ivom Josipovićem** sta 9. maja podpisala deklaracijo, s katero sta se zavezala h krepitvi prijateljskih odnosov med državama. Naslednji dan je Pahorja sprejel hrvaški premier **Zorano Milanović**, v nadaljevanju pa sta oba predsednika držav najprej sodelovala na hrvaško-slovenskem gospodarskem forumu, nato pa predavala študentom zagrebške pravne fakultete na temo Skupaj v Evropo.

20 let prijateljstva

Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva (DSHP) je danes 6. junija v Celju praznovalo 20 let obstoja. Predsednik društva **Božo Dimnik** je poudaril, da sta bili Slovenija in Hrvaška kot samostojni državi mednarodno priznani v »paketu«, kar je zgodovinska obveza, da državi sodelujeta in prijateljujeta. Društvo šteje 1500 individualnih članov in 105 kolektivnih članov. Poleg številnih znanih oseb iz Slovenije in Hrvaške, sta se slovesnosti udeležila predsednik in njegov namestnik DSHP iz Zagreba, **Andrija Karafilipović** in **Franc Strašek**.

Opatijsko srečanje

V Opatiji sta se teden dni pred hrvaškim vstopom v EU sešla slovenska premierka **Alenka Bratušek** in predsednik hrvaške vlade **Zoran Milanović**. »Odnosi počasi,

Hrvaški premier Zoran Milanović in slovenska premierka Alenka Bratušek. Foto: D.Z.

a zanesljivo plujejo proti mirnejšim in varnejšim vodam«, je dejal Milanović. Bratuškova pa je poudarila, da sta sodelovanje in dialog »absolutno edina in prava pot«. Glede morebitne prodaje Mercatorja Agrokorju je dejala, da bi bil uspešen posel dober za vse, za Hrvate, Slovence in obe državi.

Prisvajanje pomorstva

Slavnostne seje hrvaškega sabora tik pred vstopom Hrvaške v EU 29. junija se je udeležil tudi predsednik slovenskega državnega zbora **Janko Veber**. Presenetil ga je govor premiera Zorana Milanovića, ki je dejal, da EU s Hrvaško dobiva prvo državo s pomorsko tradicijo. Veber je spomnil, da si pomorska Slovenija prizadeva za sodelovanje vseh pomorskih držav v EU.

Nasledstveni voz

Zunanja ministra Slovenije in Hrvaške, **Karl Erjavec** in **Vesna Pusić**, sta 5. julija, le nekaj dni po hrvaškem vstopu v EU, na gradu Strmol uskladila vsebino skupnega pisma za Banko za mednarodne poravnave (BIS) v Baslu, v katerem sta banko zaprosila za pomoč pri reševanju spora o prenesenih vlogah LB. Na srečanju sta bila tudi finančna strokovnjaka **Zdravko Rogić** in **France Arhar**. Kot je dejala Pusićeva, je Erjavec

nase prevzel, da bo pozval tudi ostale naslednice SFRJ, da se vključijo v reševanje nesoglasij o delitvi jamstev za devizne vloge.

Prometni glavobol

Slovenski in hrvaški notranji minister, **Gregor Virant** in **Ranko Ostojić**, ter prva moža obeh policij, **Stanislav Veniger** in **Vlado Dominić**, so se 24. julija srečali na mejnem prehodu Dragonja. Dogovorili so se o izvajanju skupne policijske kontrole, ki bi pospešila prometni pretok in poenostavila nadzor, dokler Hrvaška ne bo v šengenskem prostoru. Kljub temu so čez poletje redno poročali o dolgih kolonah vozil in večurnem čakanju na meji.

Četrta obletnica srečanja v Trakoščanu: Jadranka Kosor in Borut Pahor. Foto: STA

Še pomnite Trakoščan?

Slovenski predsednik **Borut Pahor** in hrvaška poslanka **Jadranka Kosor** sta se konec julija v Trakoščanu spomnila četrte obletnice njunega srečanja, na katerem sta se kot predsednika vlad dogovorila o arbitražnem načinu reševanja dolgotrajnega spora o meji med državama. Dogovor je pomenil deblokado hrvaških pogajanj z EU in otoplitev odnosov med državama. V Bednji so ob tej priložnosti odkrili ploščo v spomin na ta dogodek leta 2009. 🍷

Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije:

Cenili bomo, če boste pomagali premagovati predsodke do različnosti

Borut Pahor je četrti predsednik Republike Slovenije. V hrvaški zgodovinski spomin se je vpisal že kot predsednik vlade, ko je bil pobudnik arbitražnega reševanja mejnega spora.

Borut Pahor je goreč zagovornik evropske prihodnosti vseh naslednic nekdanje skupne države. Prepričan je, da je Zahodni Balkan nedokončana zgodba evropske integracije. V pogovoru za 50. številko Novega odmeva je razmišljal tako o nadaljnji širitvi EU kot odnosih med Slovenijo in Hrvaško ter seveda prihodnosti slovenske skupnosti na Hrvaškem.

- Slovenija in Hrvaška sta od 1. julija enakopravni članici EU. Pričakujete, da bosta znotraj EU predvsem partnerici in zaveznici ali tudi tekmici?

Prepričan sem, da članstvo Hrvaške v EU prinaša nove perspektive za sodelovanje v evropskem okviru in tudi novo kvaliteto v odnosih med državama. V tem smislu si želi Slovenija krepitve skupnega zavedanja o komplementarnosti gospodarskih in političnih potencialov dveh držav. Učinkovito partnersko sodelovanje znotraj EU bomo razvijali tudi v obliki različnih trilateralnih pobud z vsemi našimi sosedi, kakor tudi v okviru makroregionalnih strategij

"O arbitraži: Znano je, da je rešitev dobra takrat, ko sta obe strani v sporu približno enako nezadovoljni."

EU. Prepričani smo, da bomo s seboj v prihodnost vzeli vse pozitivne elemente dosedanjega sobivanja, sosedstva in kulturne bližine ter jih razvijali naprej na temeljih okrepljenega partnerstva v EU. Predvsem pa bomo skupaj pomagali ostalim državam kandidatkam iz Zahodnega Balkana pri pogajanjih za članstvo v EU, čemur je namenjena tudi pobuda »Proces Brdo«, ki sva jo skupaj s kolegom Josipovičem organizirala 25. julija letos na Brdu pri Kranju.

- Ob vstopu Hrvaške v EU ste dejali, da je dogodek prelomen tudi za

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Foto: UPRS

Slovenijo, ki je odslej obkrožena s sosedi, ki pripadajo isti družini. Kdaj bo tudi Hrvaška v tem položaju? Kdaj bodo tudi hrvaške sosede Srbija, BiH in Črna gora vstopile v EU?

Izpostavil bi dve dejstvi. Eno je, da širitvena politika v razmerah, s katerimi se sooča EU, razumljivo, ni ena izmed njenih priorit. Drugo dejstvo pa je, da se širitveni proces kljub temu nadaljuje. Hrvaška je poleti postala 28. članica Unije. Lansko poletje je Črna gora pričela s pogajanjem in je sedaj že usidrana v pogajalskem procesu. Srbija bo predvidoma najkasneje januarja 2014 pričela s pristopnimi pogajanjem. Kosovo pa začenja pogajanja za sklenitev stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma. EU se kljub krizi zaveda, da perspektiva članstva ponuja EU izjemno možnost za spodbujanje in usmerjanje

reform, sprememb, napredka in tudi sprave v regiji Zahodnega Balkana, ki je del Evrope tako v geografskem kot kulturno-zgodovinskem smislu in je nedokončana zgodba evropske integracije.

Širitev EU na Zahodni Balkan mora ostati eden izmed fokusov EU. Slovenija bo zato, kot ena izmed držav članic, še naprej odločno podpirala aktivno nadaljevanje širitvene politike EU. Skupaj s Hrvaško smo vzpostavili »Proces Brdo«, ki ponuja pomembno platformo za sodelovanje na območju regije.

Proces evropske integracije ne bo zaključen, dokler meja EU na Balkanu ne bo odveč. Seveda pa zaradi krize in

"O manjšini: Urejeni meddržavni odnosi bodo pozitivno vplivali na položaj Slovencev na Hrvaškem."

strahu pred nestabilnostjo, proces postaja vse zahtevnejši in s tem daljši.

Hkrati bi poudaril naslednje. S članstvom v EU država prevzame tako pravice kot obveznosti. Postane dejansko soodgovorna za delovanje in razvoj, ne le sebe, ampak celotne EU. Članstvo torej pomeni aktivno sodelovanje pri upravljanju EU. Prav zato je izjemno pomembno, kako dobro je »nova« članica pripravljena na vstop v EU. Pomembna je torej tudi pot – pristopni proces. Reforme v smeri pravne države, vključenost kandidatke v ekonomske politike in razprave o prihodnosti EU, dobrososedski odnosi in regionalno sodelovanje, vse to so elementi, ki so ključni za uspešno delovanje kandidatke znotraj EU. Na ta način bo vstop nove države dejansko prinesel največ koristi tako novi članici kot EU v celoti.

- Leta 2009 ste kot predsednik vlade s tedanjo hrvaško premierko Jadranko Kosor uspeli presekat mučne spore glede meje in se dogovoriti za mednarodno arbitražo. Kdo bo z arbitražno odločitvijo najbolj zadovoljen in kdo najbolj razočaran, glede na to, da so pričakovanja na obeh straneh meje povsem različna?

Glede rezultata arbitraže je očitno, da so pričakovanja na obeh straneh visoka. Znano je, da je rešitev dobra takrat, ko sta obe strani v sporu približno enako nezadovoljni. Pri tem pa moram poudariti, da ima arbitražno sodišče poleg določitve poteka meje na kopnem in na morju tudi jasno nalogo določiti stik Slovenije z odprtim morjem. To je v tem sporu vitalni interes Republike Slovenije. Tudi uporabno pravo je nedvoumno, za dosego te naloge mora arbitražno sodišče poleg mednarodnega prava uporabiti tudi pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov z namenom, da doseže pošteno in pravično rešitev. Prav zaradi omenjenih določb je bil arbitražni sporazum za Slovenijo sprejemljiv. Hrvaška pa si je z njim zagotovila nadaljevanje pogajanj za članstvo v EU. Zato arbitražni sporazum v svojem bistvu predstavlja »win-win« situacijo, ko zmagujeta obe strani.

- Odprto ostaja zapleteno vprašanje LB Zagreb. Ali bodo varčevalci na koncu le dobili svoj denar? Kdaj in kdo jim bo njihove prihranke izplačal?

Vprašanje »starih« deviznih vlog je res zapleteno vprašanje. Rešiti se mora skladno s sporazumom o vprašanih nasledstva, kjer je potrebna vključenost vseh akterjev, držav naslednic. Memorandum o soglasju med vladama Slovenije in Hrvaške, ki je bil podpisan marca letos, to potrjuje. Slovenija stremi k temu, da se najde ustrezen rešitev, kar pa bo mogoče le, če bo dosežen dogovor, sprejemljiv za vse strani.

"Širitev EU: Proces evropske integracije ne bo končan, dokler meja EU na Balkanu ne bo odveč."

- Pripadniki slovenske manjšine na Hrvaškem smo bili v večkrat v vlogi lakmusovega papirja, ko smo posebej občutili slabo ozračje zaradi meddržavnih preprirov. Ali bosta državi v prihodnje stara in morebitna nova nesoglasja reševali bolj strpno?

Ocenjujem, da bodo urejeni meddržavni odnosi pozitivno vplivali na položaj Slovencev v Hrvaški. Prepričan sem, da se bo njihov položaj v družbi okrepil in da bodo imeli tudi vse bolj aktivno vlogo pri sodelovanju med državama, še posebej, ko gre za čezmejno sodelovanje.

- V slovenski manjšini na Hrvaškem od večinskega naroda pričakujemo življenje v strpnosti, sožitju in razumevanju, od matične države pa podporo v prizadevanju za ohranitev slovenske identitete. Kaj pa od nas pričakuje Slovenija?

V Sloveniji pričakujemo, da bodo pripadniki slovenske narodne manjšine

v Hrvaški, naši izseljenci in njihovi predstavniki po svojih najboljših močeh prispevali za dobrobit države, katere državljani so in v kateri živijo. Po drugi strani pa pričakujemo tudi, da bodo delovali pri ohranjanju svojega jezika, kulture in identitete. Cenili pa bomo tudi njihova prizadevanja, da bodo zaradi poznavanja še enega jezika in kulture lahko aktivni v povezovanju različnih družbenih skupin in premagovanju predsodkov do različnosti.

- Na Hrvaškem narašča število slovenskih društev, ki si prizadevajo za ohranitev slovenske identitete, jezika in kulture, po drugi strani pa popis prebivalstva kaže, da se je število Slovencev na Hrvaškem v dveh desetletjih prepolovilo. Kakšno prihodnost napovedujete in želite slovenski skupnosti na Hrvaškem?

Osebnostno menim, da je rezultat popisa lahko močno pogojen tudi z naklonjenostjo trenutka oziroma okolja do pripadnikov različnih družbenih skupin. To potrjuje tudi vaša navedba o naraščanju števila slovenskih organizacij in interesa za učenje slovenskega jezika. Prepričan sem, da slovenska in hrvaška vlada spremljata položaj in poznata prave vzroke zmanjšanja števila tistih, ki so svojim popisovalcem navedli slovensko pripadnost. Nikomur namreč ni v interesu, da bi se tudi dejansko zmanjšalo število pripadnikov slovenske narodne manjšine v Hrvaški. Ne glede na to pa sem prepričan, da je pomen širjenja vrednot kulturne raznolikosti in strpnosti do različnosti v skupnem evropskem prostoru osrednjega pomena. (it,šd) 🗨

Ivan Vončina, zagrebški župan slovenskih korenin

Ivan Vončina je bil med letoma 1874 in 1876 deveti župan Zagreba, prej in potem pa se je ukvarjal s pisanjem, založništvom in politikom. Njegova starša sta bila »Kranjca«.

V zgodovinskih virih nismo našli podatka, da bi Vončina javno poudarjal svoje poreklo ali se izrekal za Slovenca. A so njegove »kranjske« korenine in rodbinske vezi z Ljubljano dober povod za obuditev spomina na devetega zagrebškega župana.

Ivan Vončina se je rodil 23. oktobra 1827 v Novem Vinodolskem. Tam se je poldrugo leto prej rodil tudi njegov brat Leon Stanislav. Ni podatkov, ali je bilo v družini še kaj otrok, prav tako ne, od kod sta bila po rodu oče Josip in mati Katarina, roj. Logar. Ve se le, da sta bila »s Kranjskega« in da je Josip v Novi Vinodolski prišel kot prvi poklicni učitelj tamkajšnje osnovne šole.

Kako je pravnik postal politik

Ivan je diplomiral na pravni fakulteti v Zagrebu (Regia academia iuris). Poklicne izkušnje si je nabiral v Virovitici, Osijeku in Karlovcu. Bil je goreč nasprotnik Bachovega absolutizma, ki je dušil demokratične pravice manjših narodov v Avstro-Ogrski. Javno ga je kritiziral v časopisu Pozor. Tako je vstopil v politično življenje in bil pri 34 letih izvoljen za karlovškega župana. Ko je cesar Franc Jožef leta 1860 ukinil absolutizem in razglasil ustavno vladavino, je bil Vončina tako navdušen, da je pripravil ljudsko gostijo, na kateri se je na ražnju pekel vol. Naslednje leto se je preselil na Kvarner, kjer je bil izvoljen za prvega podžupana Reške županije. Njegovi politični govori v reški skupščini so bili strastni, književnik Budisav Budisavljevič jih je opisal kot »ognjene besede zmajevih kril«. Bil je ogorčen nasprotnik hrvaško-ogrske pogodbe in njenega zagovornika Levina Raucha. Ko je bila pogodba podpisana, Rauch pa je postal hrvaški ban, je bil Vončina leta 1868 kazensko upokojen.

Zapisal se je kot pionir kritičnega tiska

Leta 1869 je odprl tiskarno v »vojnem« Sisku, ki ni bil pod banovo pristojnostjo, ampak je sodil pod Vojno krajino. Začel je izdajati časopis Zatočenik in v njem napadati bana Raucha; med drugim ga je obtožil korupcije in skrivnega sodelovanja v konzorciju za izsušitev Lonjskega polja. Rauch ga je tožil, vendar je bil Vončina leta 1871 pred polkovniškim sodiščem v Petrinji oproščen, ban pa je odstopil. Kmalu potem je časopis Zatočenik ugasnil, Vončina je izdajal še opozicijske časopise Svet, Novi pozor in Branik, vendar nobeden ni obstal. Nekaj dlje je izhajal časopis v nemščini Südslavische Zeitung, ki je bil naprodaj ne le v »vojnem«, ampak tudi v »civilnem« delu Siska. Zato Vončinova tiskarna velja za pomemben mejnik v razvoju svobodnega tiska na Hrvaškem.

Na županskem prestolu

Leta 1873 je hrvaški ban postal Ivan Mažuranić, Vončinov rojak iz Novega Vinodolskega. Na njegovo pobudo je Vončina leta 1874 postal zagrebški župan. V njegovem kratkem, komaj dveletnem mandatu so na Katarinskem trgu odprli prostore zagrebške univerze, uredili novo mestno pokopališče na

Ivan Vončina

Mirogoju ter odprli botanični vrt, kemijski laboratorij in deželno obrtno šolo, Vončini pa pripisujejo tudi zasluge za odprtje navtične šola v Bakru in nastanek zavarovalniške zadrage, iz katere je zraslo Croatia osiguranje. Ne glede na velik prispevek k razvoju mesta in celotne hrvaške družbe, pa se je v zgodovino Zagreba zapisal predvsem kot župan, ki ga je »odnesla voda«. Ko se je namreč odločalo o uvedbi prvega javnega vodovoda, se je zavzemal za črpanje vode z Medvednice. Zmagal pa je predlog za vodovodno napeljavo iz savske nižine. Po Vončinovem častnem odstopu je novi župan postal Stanko Andrijevič, zagovornik nižinske trase. Vončina je leta 1882 postal predstojnik oddelka kraljevske deželne vlade za bogoslovje in pouk. To dolžnost je opravljal do smrti, 2. decembra 1885. Pokopan je na Mirogoju, nagrobni spomenik je delo znamenitega Henrika Bolléja.

Oče je bil gospod učitelj, gospod organist

Ivanov oče je v Novi Vinodolski prišel v šolskem letu 1820/21. Od učitelja se je takrat pričakovalo, da učence nauči branja, pisanja in računanja. Plačo v višini 80 forintov in 10 novčičev mu je izplačevala občina, prejemal je tudi nagrado za igranje v cerkvi, stanovanje je imel zagotovljeno v jugozahodnem delu starega gradu Frankopan v Kaštelu, kjer so bili tudi šolski prostori. Kot učitelj in organist je skoraj 43 let soustvarjal zgodovino kraja. Vpisal pa se je tudi v hrvaško glasbeno zgodovino; njegov podpis so odkrili na številnih notnih zapisih, shranjenih v cerkvi Sv. Filipa in Jakova v Novem Vinodolskem. Strokovnjaki sklepajo, da je bil ne le lastnik številnih zapisov priljubljenih glasbenih del iz 18. in 19. st, temveč da je tudi avtor nekaterih priredb iz bogatega repertoarja novovinodolskega glagoljaškega petja.

Brat je v Ljubljani veljal za »moža naroda«

Ivanov brat Leon Stanislav Vončina (Novi Vinodolski, 7. 4. 1826–Ljubljana, 4. 11. 1874) je bil družbeni organizator, zgodovinar in duhovnik v Ljubljani. Ob zgodnji smrti so ga slavili kot »moža naroda, Slovana z dušo in telesom«, pisali so, da je bil »Kranjec po roditeljih« in »Hrovat po prvi vzgoji«. Po študiju na Dunaju je na ljubljanskem bogoslovnem učilišču predaval cerkveno zgodovino in pravo. Bil je član škofijskega konzistorija in cerkvenega sodišča, odbornik Zgodovinskega društva, odbornik in predavatelj v Katoliški družbi za Kranjsko, soustanovitelj Slovenske matice ter ustanovitelj in vodja Katoliške družbe rokodelskih pomočnikov, ki je izobraževala bodoče obrtne mojstre, ker obrtne šole še ni bilo. Napisal je prvo biografijo Friderika Baraga. Leta 1864 so ga v rodnem Novem Vinodolskem imenovali za častnega čitalničarja, leta 1867 pa je postal častni meščan Ljubljane. 📖

Ivica Kunej: Od vedno smo del Evrope

Ivica Kunej je med tistimi našimi člani, ki so v kratkem človeškem življenju izkusili tri države in dve vojni ter vse druge prelomnice v zgodovini in politični geografiji naših krajev, vse do nedavne razširitve EU na Hrvaško. Vprašali smo ga, kako so burni dogodki krojili njegovo življenjsko pot.

Ivica Kunej, Foto: a.k.m.

▪ Česa se najbolj spomnite iz obdobja predvojne Jugoslavije?

Predvsem srečnih otroških let v Zagrebu, kjer sem se tudi rodil, ter prvih športnih dosežkov in prvih stikov z Ivanom Janezom Snojem, poznejšim zveznim roketnim trenerjem in članom mednarodne rokometne zveze, ki je odločilno vplival na mojo športno pot.

▪ Na kaj najprej pomislite ob omembi druge svetovne vojne?

Ob začetku vojne leta 1941 sem bil še otrok, nisem imel še niti deset let, ko so Nemci mojega očeta odvedli v Nemčijo, samo zato, ker je bil Slovenec. Za njim se je za vedno izgubila vsaka sled. Z materjo smo se umaknili na vas, kjer je bilo varneje, vendar je mati zbolela in leta 1944 umrla. Časi so bili težki, močno sem pogrešal starše.

▪ Kako bi v nekaj stavkov strnili spomine na življenje v SFRJ?

O tem bi lahko napisal knjigo. Življenje v Jugoslaviji pred letom 1990 ni bilo slabo. Standard je bil razmeroma visok. Obstajala je razlika med bogatimi in revnimi, toda ni bila velika.

▪ Usmerili ste se v šport in bili med prvimi igralci velikega rokometna na Hrvaškem.

Leta 1949 sem v Zagrebu s hrvaško rokometno reprezentanco osvojil 1. mesto na prvem mladinskem prvenstvu nove Jugoslavije. Pozneje sem kot štipendist Radia Skopje živel v Makedoniji in tam prispeval k razvoju rokometna. Rokometni klub Rabotnički, v katerem sem bil igralec, trener in sodnik obenem, sem popeljal v prvo jugoslovansko ligo. Bil sem tudi član prvega odbora Zbora rokometnih sodnikov SFRJ, kot predstavnik Makedonije.

▪ Kdaj pa ste športno igrišče

zamenjali za gledališke deske?

Po diplomu na zagrebški Akademiji za gledališko umetnost sem leta 1955 postal poklicni igralec. V zagrebškem gledališču Komedija sem do leta 1978 ustvaril prek 70 vlog in odigral prek 5 tisoč predstav. Ob igralski karieri sem se v Komediji posvečal tudi organizacijskim nalogam in postal odbornik v zagrebški mestni skupščini. Nato sem postal član zagrebškega izvršnega sveta, zadolžen za vzgojo, izobraževanje, znanost, kulturo, telesno in tehnično kulturo. Med drugim sem se izboril za izgradnjo Zagrebškega gledališča mladih in organizacije univerzijade v Zagrebu. Bil sem tudi generalni direktor Zagreb filma, direktor Zagrebške filharmonije in ravnatelj gledališča Gavella. Odlikovan sem bil z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo in redom dela z zlatim vencem.

▪ Kako pa ste doživljali osamosvajanje Hrvaške?

Najbolj me je razveselilo, da smo dobili državo. Najbolj me je razžalostila domovinska vojna. Takrat nisem stal ob strani in sem nosilec spomenice domovinske vojne. Po smrti prvega hrvaškega predsednika Franja Tuđmana je šlo vse v napačno smer, korupcija in kraja sta se zažrli v vse pore življenja.

▪ Kakšni so vaši občutki ob vstopanju Hrvaške v EU?

Če gledamo zgodovino, je Hrvaška vedno bila del Evrope. Upam, da bomo živeli boljše in da bo boj proti korupciji uspešen. (akm) 🇺🇦

Slovenski duhovniki in redovniki, žrtve vojne

Na kongresu Hrvaškega žrtvoslovnega društva (HŽD), ki je potekal od 14. do 16. junija v Zagrebu, Sisku in Bačinu, je sodelovala tudi naša članica Polona Jurinić, ki je predavala o slovenskih duhovnikih, redovnikih in redovnicah, ubitih na Hrvaškem med drugo svetovno vojno in po njej.

Polona Jurinić je to tematiko začela raziskovati pred dvema letoma, ko je pripravljala knjižico o patru Janezu Strašku. Doslej je zbrala podatke o 34 žrtvah. Največ podatkov je črpala iz knjige Ante Jaww Bakovića Hrvaški martirologij XX. stoletja, knjige Palme mučeništva avtorjev Antona Pusta, Zdravka Revna in Božidarja Slapšaka ter dela Alojza Gajška Vredno spomina. Za celovit prikaz bi bila potrebna nadaljnja temeljita raziskava arhivskih dokumentov. Ob robu kongresa je Polona Jurinić v Sisku predstavila tudi svojo novo knjigo o Sveticah.

Žrtve nekoč in danes

Šesti kongres je potekal pod motom Čas žrtve in je obravnaval tako žrtve druge svetovne vojne, poveljnih pobojev in domovinske vojne kot žrtve sodobnih krivic, med njimi delavce, ki po stečajih pristanejo na cesti. Pokrovitelj kongresa je bil sisaški škof **Vlado Košić**, ki je ob koncu dogodka v Sisku maševal za vse žrtve na Hrvaškem. Kongres je s predavanjem odprl predsednik HŽD dr. **Zvonimir Šeparović**, v nadaljevanju pa je referate podalo več uglednih hrvaških zgodovinarjev, znanstvenikov in politikov iz domovine in diaspore. Sklepni dogodek je bil v Bačinu pri Hrvaški Dubici, kjer je druga največja skupna grobnica iz domovinske vojne; največja je na Ovčari pri Vukovarju. Na tamkajšnji osnovni šoli Iva Kozarčanina so učenci izvedli zanimiv program za udeležence kongresa, ki so ob koncu sprejeli tudi sklepe in podelili priznanja za posebne dosežke. Polona Jurinić je prejela priznanje za poseben prispevek k pripravi kongresa in prizadevanja za odkritje resnice o žrtvah. Priznanje so podelili tudi direktorju podjetja Scan iz Kranja **Slavku Žižku**, ki je osnovni šoli Iva Kozarčanina podaril dragocene šolske pripomočke. (pj) 🇺🇦

Polona Jurinić na kongresu. Foto: HŽD

Obilje slovenske besede na hrvaških odrih

Na odrskih deskah hrvaških kulturnih hramov se kar vrstijo slovenske gledališke predstave, veliko je tudi gostovanj slovenskih režiserjev. Ne le dramski, tudi glasbeni in plesni ustvarjalci so tradicionalno sodelovali na vseh pomembnejših festivalih na Hrvaškem.

Oton Reisinger postal akademik

Karikaturist slovenskih korenin **Oton Reisinger** je 9. marca postal redni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v diaspori (HAZUD), ki sta jo po zamisli nobelovca Zorislava Ružičke leta 1978 ustanovila nobelovec Vladimir Prelog in zdajšnji predsednik **Dragan Hazler**. Ob robu slovesnosti je likovna kritičarka **Branka Hlevnjak** odprla razstavo Reisingerjevih karikatur. V katalogu je med drugim zapisano: Če bi imeli Nobelovo nagrado za slikarstvo, kamor karikatura Otona Reisingerja vsekakor sodi, bi bil nobelovec.

Slovenski zvoki v Zagrebu

V Zagrebu se je od 25. aprila do 12. maja odvijal 15. festival sv. Marka. Leta 1999 ga je ustanovil Neven Valent, po njegovi smrti leta 2012 ga vodi njegova soproga **Suzan Valent Ashoor**. Letošnji gostje festivala so bili Zagrebška filharmonija, oratorijski zbor cerkve sv. Marka Cantore Sancti Marci s solisti, kvintet Berlinske filharmonije, organist **Pavao Mašić**, Simfonični orkester in zbor HRT-ja, mezzosopranistka **Martina Gojčeta Silić**, Godalni kvartet Porin, pianisti **Vladimir Krpan**, **Matija Dedić** in **Cordelia Höfer** ter Beograjski moški zbor. V spomin na Nevena Valenta je bil 28. aprila v cerkvi sv. Marka na sporedu Requiem W. A. Mozarta. Nastopili so Zagrebška

Karikatura Otona Reisingerja

filharmonija, zbor Cantores Sancti Marci in solisti **Martina Zadro**, sopran (solistka v Operi SNG Ljubljana), **Domagoj Dorotić**, tenor (rojen v Brežicah), **Alfred Burgstallen**, bas (soprog M. Lipovšek) in stalna gostja festivala, mezzosopranistka svetovnega slovesa **Marjana Lipovšek**. Dirigiral je maestro **Vladimir Kranjčević**.

Vrhunci dnevov satire

Od 5. do 21. januarja so v gledališču Kerempuh v Zagrebu potekali 37. dnevi satire Fadila Hadžića. Dogodek se je začel s predstavo Božič pri Ivanovih A. I. Wedenskega, v izvedbi Drame SNG Ljubljana, v režiji gosta iz Zagreba **Oliverja Frljića**, ki je poskrbel tudi za scenografijo in izbiro glasbe. Wedenski parodira obrazec meščanske melodrame ter razbija osnovne elemente klasične drame in gledališča. Prešernovo gledališče iz Kranja je 11. junija izvedlo avtorski projekt **Oliverja Frljića** 25.671; ta pripoveduje zgodbo o izbrisanih, to je 25.671 prebivalcev Slovenije, ki so jih 26. februarja 1992 črtali iz registra prebivalstva. Izbrisani so živeli brez dokumentov, brez socialne in zdravstvene zaščite, njihov status pa se ureja šele zdaj. Komedija z ženskami Heinerja Müllerja je bila na sporedu 17. junija. Izvedel jo je ansambel Mestnega gledališča iz Ljubljane, režiral pa **Ivica Buljan**. Müller zajedljivo opisuje rojevanje ženskega odpora proti moški nadvladi, ki na koncu postane grenka resnica.

Slovinci na odru HNK-ja

Desetega maja je bila premierno uprizorjena drama Češnjev vrt A. P. Čehova v režiji **Vita Tauferja**. Predstavo o lahkomišelnih, neokretnih in čudnih ljudeh, ki se oklepajo spominov, ker so ti njihovo življenje, je Taufer interpretiral kot zgodbo o brezobzirnem odnosu do dedičev preteklosti. Ob 200-letnici rojstva skladatelja Richarda Wagnerja so se 25. maja sešli člani zagrebskega in ljubljanskega društva Richard Wagner. Na sporedu je bil tudi koncert Zakaj ljubiti Richarda Wagnerja?

S predstavo Veliki briljantni valček **Draga Jančarja** je na odru HNK-ja gostovala Drama SNG Maribor. Predstava je nastala v koprodukciji SNG Maribor, SNG Ljubljana in EPK Maribor 2012.

Tomaž Pandur je v HNK Zagreb ustvaril predstavo Michelangelo, po motivih drame Miroslava Krleže Michelangelo Buonarrotti. Premiera je bila 12. julija. Ob tej priložnosti je Pandur javnosti prvič pokazal svoje slike. Razstava, ki so jo v galeriji Lauba odprli 6. junija, je postala kreativni atelje, ki je živel cel dan. Slikarstvo Tomaža Pandurja ni presenečenje saj sta njegova ded Lajči in stric **Ludovik** priznana slovenska akademska slikarja.

Pomlad v ZKM-u

Štiriindvajsetega marca je bila na odru ZKM-a premiera Molierjevega Tartuffa v režiji gosta iz Ljubljane **Jerneja Lorencija**. V tem gledališču so se spomladi vrstile uprizoritve iz ciklusa Evropsko gledališče. Ljubljanski Mini teater je 5. aprila gostoval s predstavo Splendid Jeana Geneta, 7. aprila pa s predstavo Bartleby Hermana Melvilla (najboljša predstava Bortštnikovih srečanj 2011). Drama SNG iz Ljubljane je 12.

Prizor iz Tartuffa. Foto: Vijenac

Prizor iz Češnjevoga vrta. Foto: Vijenac

aprila gostovala s predstavo Ponorela lokomotiva S. I. Witkiewicza.

Niz odmevnih odrskih gostovanj

Režiser **Ivan Leo Lemo** je kot gost aprila v gledališču Marina Držića v Dubrovniku režiral dramo Manlija Santanellija Kraljica mati.

Pod taktirko **Lorisja Voltarinija** je bila 18. maja v Splitu izvedena Beethovnova Deveta simfonija v izvedbi zbor in orkestra HNK Split. Med solisti je nastopil tudi tenorist **Branko Robinšak**.

Na 30. tednu sodobnega plesa, ki je potekal od 26. maja do 8. junija v Zagrebu, na Reki in v Karlovcu, so nastopili slovenski ustvarjalci **Matjaž Farič**, **Iztok Kovač** in Enknap, O.N.E., **Matija Ferlin**, **Maša Kolar** in **Marjana Krajač**.

Na festivalu Zlati lev, ki ga vodi **Damir Zlatar Frey** in se je odvijal od 14. do 23. junija, sta gostovala Prešernovo gledališče iz Kranja s predstavo Marlene Dietrich in Drama mariborskega SNG-ja s projektom Gozd se končuje tukaj.

Na otvoritvi filmskega festivala Subversive je bila 4. maja premiera

filma **Pervertitov vodič** skozi ideologijo. V tem dokumentarcu znameniti filozof **Slavoj Žižek** s pomočjo filmske klasike in filmov B-produkcije opozarja na vdor ideologije. Ob tej priložnosti je založniška hiša Faktura objavila novo Žižkovo knjigo Leto nevarnih sanj v hrvaškem prevodu **Damirja Biličića**. Aprila so v Močvari gostovali slovenski ska-punker Elvis Jackson, Kitch - Inštitut za umetniško produkcijo in raziskave, kantavtorji **Tomaž Pengov**, **Katarina Juvancič** in **Leon Matek**, na rokovskem večeru pa Analena.

Puljski filmski festival

Na 60. puljskem filmskem festivalu, ki je potekal med 20. in 27. julijem, je bilo v nacionalnem programu prikazanih 14 filmov. V program manjšinskih koprodukcij je bilo uvrščenih tudi pet slovenskih filmov, in sicer **Adria Blues Miroslava Mandića**, **Dvojina Nejca Gazvode**, **Nahrani me z besedami Martina Turka**, **Srečen za umret Matevža Luzarja** in **Šanghaj** v režiji **Marka Naberšnika**.

Drevesa z obrazy

V galeriji Bernarda Bernardija v Zagrebu je bila 11. junija odprta razstava ljubljanske umetnice **Mojce Perše** z naslovom Tudi drevesa imajo obraze. Razstava je ponudila niz doživetij in čustev. Umetnica namreč verjame v lepoto nepopolnega. Razstavo je odprla **Mirna Vukotić** iz Centra za kulturo pri POVZ-u. Mojca Perše se je rodila leta 1970 v Šempetru pri Novi Gorici. Leta 1997 je diplomirala na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani. Ukvarja se z oblikovanjem in notranjo opremo.

Polona Jurinić

Mojca Perše (z desne). Foto: P.J.

Uspeh

Tolkalci ansambla Sudar blesteli na dubrovniških igrah

Članom ansambla Sudar, ki delujejo kot umetniška skupina v Slovenskem domu, je pripadla izjemna čast sodelovati na odprtju 64. dubrovniških poletnih iger 10. julija. K sodelovanju jih je povabil intendant festivala in režiser otvoritvenega spektakla **Krešimir Dolencić**.

Glasbo za otvoritveno slovesnost je napisal član Sudarja, skladatelj, aranžer in pianist **Matej Meštrović**. Enkratno aranžma za hrvaško himno in ostale glasbene motive, ki so poslušalcem bolj znani iz repertoarja Dubrovniških trubadurjev, je povezal v eno glasbeno celoto. Ansambel tolkalcev Sudar je v navdahnjenem nastopu na publiko in gledalce pred televizijskimi ekrani naredil izjemno močan vtis. Nastop je bil tako dober in odmeven, da je ansambel dobil ponudbo tudi za nastop na ceremoniji zapiranja letošnjih iger.

Stičišče duha in kulture

Dubrovniške igre, ki postajajo najpomembnejši poletni kulturni dogodek na Hrvaškem in v regiji, so skozi dolgo in bogato tradicijo prerasle v središče hrvaškega in svetovnega duha in kulture, v kraj srečevanj novih idej in novih umetniških dosežkov. Letos so potekale od 10. julija do 25. avgusta in v tem času ponudile več kot 130 prireditev na okoli 20 lokacijah po mestu. Na festivalu so bile dobro zastopane tudi slovenske barve. Režiser **Tomaž Janežič** je na trdnjavi Lovrijenac s

Člani skupine Sudar na otvoritveni slovesnosti, desno spodaj, na sredini sedi umetniški vodja Goran Gorše. Foto: DI

festivalskim ansamblom postavil drzno uprizoritev Platonove obrambe Sokrata. Na Lovrijencu je bila tudi ponovitev Medeje **Tomaža Pandurja**, ki sta jo zagrebški HNK in gledališki ansambel domačinov odigrala na lanskih dubrovniških igrah. Na Boškovičevi poljani so plesalci mariborskega SNG v koreografiji **Valentine Turcu** odplesali Prokofjevov balet Romeo in Julija. Nadarjena mlada violinistka **Lana Trotovšek** je v atriju Kneževnega dvora pripravila koncert ob klavirskem spremstvu **Siomna Lanea**. Uvodne slovesnosti se je udeležil tudi slovenski predsednik **Borut Pahor**. (R. D.)

Sotla nas veže in povezuje

Božidar Brezinščak Bagola na prireditvi v Humu na Sotli. Foto: P.J.

Na prireditvi se predstavljajo kulturna, literarna in likovna društva, kulturne in izobraževalne ustanove ter nevladne organizacije, ki prispevajo k multikulturalnosti obeh obmejnih regij. Na predstavitvi zbornika sta iz Slovenije sodelovala pesnik in prevajalec **Marijan Pungartnik** iz Maribora in dr. **Jože Lipnik** iz Rogaške Slatine. Dogodek so popestrili učenci glasbene šole iz Rogatca.

Kulturna prireditev Sotla nas veže in povezuje že šest let prispeva k tkanju novih vezi med Štajersko in Hrvaškim zagorjem. Ta prireditev je bila tudi osrednja tema revije za kulturo Hrvaško zagorje, ki so jo 24. maja predstavili v knjižnici v Humu na Sotli.

Prav ta knjižnica od leta 2007 organizira prireditev Sotla nas veže in povezuje, namenjeno čezmejnemu širjenju kulturne ustvarjalnosti teh krajev ter razvijanju kulturnih posebnosti in obogatitvi kulturne ponudbe na območju Hrvaškega zagorja in Štajerske.

Polona Jurinić

Slovensko obarvana likovna umetnost gostovala v Ljubljani

Knjigo *Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti* je avtorica **Polona Jurinić** 10. aprila predstavila ljubljanski publiki. Dogodek sta ga pripravila Slovenski dom Zagreb in Svetovni slovenski kongres (SSK). Spremljala ga je razstava slikarja **Damirja Medveška**.

Avtorica **Polona Jurinić** je članica zagrebškega Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Številno občinstvo, zbrano v prostorih SSK-ja, je s projekcijo slik popeljala po Zagrebu in okolici – po znamenitostih, ki so bogato obarvane s slovenskimi barvami. Predstavila je tudi znane slovenske slikarje in kiparje, ki so študirali na zagrebški Akademiji. Zanimivi predstavitvi monografije je sledilo odprtje slikarske razstave uveljavljenega zagrebškega umetnika slovenskih korenin **Damirja Medveška**, ki je bila v prostorih SSK-ja na ogled do 17. maja. Razstavljene so bile slike iz cikla *Hrvaška dekleta*, ki si jih je občinstvo v Zagrebu ogledalo ob lanskem kulturnem prazniku (o tem smo pisali v Novem odmevu št. 46). Navzoče je v imenu organizatorja pozdravila generalna sekretarka SSK-ja **Sonja Avguštin**, predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** pa je spregovoril o monografiji, o delovanju slovenskih društev na Hrvaškem in življenjski poti ter delu slikarja **Damirja Medveška**. Kulturnega večera, ki ga je s prijetno glasbo na flavti popestrila **Barbara Volčič**, so se udeležile številne ugledne osebe iz kulturnega življenja, minister svetovalec iz veleposlaništva Republike Hrvaške v Ljubljani **Marin Žužul**, direktorica Pilonove galerije Ajdovščina **Irene Mislej**, predstavniki kulturnega društva **Jože Gostič** iz Homca in drugi.

Agata Klinar Medaković

V Ljubljani oživeli Galićeve črne ptice

V Slovenski kinoteki v Ljubljani so 6. maja predstavili slovensko-hrvaški projekt restavracije in digitalizacije filma *Črne ptice* **Eduarda Galića**. Na ogled so bili še Galićevi filmi *Sunt lacrimae rerum*, *Predvečer*, *Klesarji* in *Quorum*.

Osrednjemu projektu restavracije filma sta spregovorila vodja Hrvaške kinoteke (HK) **Carmen Lhotka** in vodja Slovenskega filmskega arhiva (SFA) **Lojz Tršan**, tehnični postopek pa opisal **Tomislav Vujović** iz Vizij Zagreba in **Bojan Mastilovič** iz podjetja Restart Ljubljana. Opus hrvaškega režiserja **Galića** sta predstavila **Juraj Kukoč** iz HK in **Tatjana Rezec Stibilj** iz SFA. Galić se podpisuje pod 30 TV-dram, 10 TV-serij, 40 dokumentarcev in tri igrane filme.

Hrvaška klasika s slovenskim sodelovanjem

Dogajanje filma *Črne ptice* iz leta 1967 je postavljeno v poslednje dni druge svetovne vojne. Prikazuje poizkus ustašev, da ujetnike nekega koncentracijskega taborišča pobijejo, preden pridejo osvoboditelji. Vlak z zaporniki bi moral biti vržen v zrak ob eksploziji mine, ko bi se zapeljal čez most. To nalogo naj bi opravilo šest zapornikov, ki akcije ne izvedejo, ob čemer rešitev sotrpinov plačajo s svojimi življenji. Pri nastajanju tega dela iz hrvaške filmske klasike so sodelovali tudi slovenski filmarji. Koproducent filma je bilo ljubljansko podjetje **Viba**, direktor fotografije pa slovenski mojster **Mile de Gleria**. (sta/jp)

Hrvaški slikarji v galeriji Hest

Ob vstopu Hrvaške v EU so v ugledni ljubljanski galeriji odprli razstavo del šestih hrvaških avtorjev, **Dragice Cvek Jordan**, **Vasilija Josipa Jordana**, **Pauline Jazvić**, **Zoltana Novaka**, **Ivane Puljić** in **Nenada Voriha**. Razstava, ki je predstavila pisan izbor hrvaškega slikarstva, tako slogovno kot generacijsko, je bila na ogled od 1. do 15. julija. Na odprtju razstave je govoril tudi slovenski minister za kulturo **Uroš Grilc**.

Klara Žel: Naše pevske vaje

Novega dirigenta imamo, pa se z njim štimamo.
Prof. Ivica Ivanović se piše in z nami skupaj diše.
Strpljenja z nami veliko ima, enako tudi mi, se zna.
Vsaka pesem se obnavlja dolgo, dolgo se ponavlja.
Al' vmes pove se kakšen vic, tak' prav težko ni nam nič.
Prepovedano je z nogu pet, usta za tri prsta odpret.
Malo heca, malo resnica, pa nastane veselica.
Seveda, če kdo kaj zgreši, vse se nam tudi oprostí.
Zato, ker dirigent dobro srce ima, pa tudi z nasmehom
dirigirat zna.
Nič zato, če leta tečejo po svoje, a srce še veselo zapoje.
Lažje se tudi prenaša trpljenje s pesmijo skozi življenje.

Antonija Tkalčević: Avgustovske rože

Cvetele so na balkonu avgustovske rože.
Astre vijoličaste, bele, rdeče.
Okrogla lica so imele, velike okrogle oči, se z njimi smejala vse dni.
Zalivala sem jih in negovala, te moje rožice,
kot da so mojega srca božice.

Odcvetele so, minile, se jesenskim rožam umaknile.
Iz dneva v dan so ena za drugo od mene jemale slovo.
Vse mine, vse izgine – so mi govorile. Tako boš tudi ti!
O ne! – sem rekla. Saj sem poeta!
Še veliko lepih pesmi srce mi obeta!

Če mene ne bo, bodo drugim avgustovske rože cvetele,
namesto mene bodo pa moje pesmi zvenele.
Še listje v jesenskem vetru jim bo šepetaló.
Živele bodo, spominjale nekoga name
in božale srce drhteče, kot so meni moje astre bleščeče.

Ne pozabimo slovenskih jedi

Slastni, dišeči in zdravi koromač

Rastlina posebnega okusa in vonja se po latinsko imenuje *Foeniculum vulgare*, po slovensko koromač (komarček, sladki janež, koprca, komarač), po hrvaško pa komorač (morač, kopar, janež, sladki aniš, morac).

Koromač je prava zakladnica mineralov, kalcija in magnezija. Pri nakupu pazimo, da zunanji trši listi niso uveli in posušeni. Pred uporabo te liste odstranimo, koromač prepолоvimo, ga narežemo na rezine, posolimo in pustimo počivati, da se ublaži njegov posebni okus. Najbolje ga je jesti surovega v solati, pečenega na žaru ali pa pokuhanega v slanem kropu (po 5 minutah ga na hitro ohladimo v mrzli vodi in pokapljamo z oljem – tako pripravljen koromač je odlična priloga k mesnim jedem).

Popečeni koromač

Potrebujemo: 1 kg koromačevih gomoljev, 10 dkg masla, 2 dcl kisle smetane, 10 dkg parmezana, sol in poper po okusu.

Priprava: očiščeni koromač narežemo na 2 cm debele rezine, jih prevremo v

slanem kropu in odcedimo. Popečemo jih na raztopljenem maslu, nato pa prelijemo s smetano in potresemo z naribanim parmezanom. Pečemo v vroči pečici pri 200 stopinjah okoli 20 minut, da lepo zarumeni. Ponudimo še toplo kot prilogo ali samostojno jed.

Hitra koromačeva omaka

Potrebujemo: 2 koromačeva gomolja, strok česna, 2 dcl kisle smetane, malo zelenjavne juhe ali tople vode, olje in sol.

Priprava: očiščeni koromač narežemo na debele rezine in jih pustimo stati nekaj minut. Dušimo jih na olju, dodamo strt česen, po potrebi dolijemo juhe ali vode in kuhamo pri zmerni temperaturi da se zmehčajo. Na pol ohlajeni jedi dodamo kislo smetano in sesekljan peteršilj, dobro premešamo, posolimo po okusu ter postrežemo toplo ali hladno.

Koromačev zelenjavni krožnik

Potrebujemo: 0,5 kg ali 2 koromačeva gomolja, glavico rdečega radiča, malo zelene solate, 2 korenčka, 2 paradižnika, limonin sok, olje, sol, poper.

Priprava: gomolje očiščenega koromača narežemo na tanke rezine, posolimo in pustimo stati. Medtem očistimo radič in

solato, paradižnik narežemo na kose, korenček pa na kolobarje. Vse skupaj zmešamo v veliki skledi s solatnim prelivom iz olja limoninega soka, popra in soli. Lepo razporedimo na servirni krožnik in postrežemo z ajdovimi žganci, ki smo jih zabelili z maslom.

Pisani pire na koromačevi ladjici

Potrebujemo: 1 kg krompirja, 3 koromačeva gomolja, 2 pečeni rdeči papriki, 10 dkg blanširane špinace, ¼ litra mleka, 2 dcl sladke smetane, sol, poper in muškadni orešček.

Priprava: v slani vodi skuhamo olupljen krompir, ga odcedimo, pretlačimo in naredimo pire s smetano, maslom in mlekom. Polovico krompirjevega pireja pomešamo s pečeno in sesekljano papriko. Drugi polovici krompirjevega pireja dodamo blanširano in sesekljano špinaco ter muškadni orešček. Tako dobimo rdeči in zeleni pire.

Medtem smo gomolje koromača očistili in v slanem kropu kuhali okrog 5 minut.

Na odcejeni in ohlajeni koromač nabrizgamo ali z žlico naložimo obe vrsti krompirjevega pireja.

Ivanka Nikčević

Najevska lipa

Starodavni simbol slovenstva, modrosti in prijateljstva

Najevska lipa ali Najevnikov lipovec je drevo z največjim obsegom debla v Sloveniji. Je mati vseh slovenskih lip. Stara naj bi bila kar 770 let, njen obseg v prsni višini pa je 12,5 metra. Lipa je v sredini votla, na severni strani pa je gosto obraščena z mahovi in lišaji. Z južne strani je vhod v njeno notranjost. Izročilo trdi, da se je pri Najevnikovi kmetiji zarastlo skupaj dvanajst lip, zato je ta lipa tako velika in mogočna. Avgusta 1991 je bilo pri Najevski lipi prvo srečanje slovenskih državnikov, ki je postalo tradicionalna prireditev v juliju. Najevska lipa raste pod vrhom Smrekovec ob domačiji Osojnik (po domače Najevnik) na Ludranskem vrhu južno od Črne na Koroškem. Po ljudski pripovedki za kamnito mizo pod Peco spi kralj Matjaž. Menda je nekoč pod lipo imel privezanega svojega vranca. Tudi Turki naj bi se ustavili pod njo, jedli z zlatimi žlicami in jih v naglici zakopali pod korenine, ko so morali bežati pred Matjaževo vojsko. (a.k.m/www.crna.si, Wikipedija)

Votla Najevska lipa je odprta z južne strani.

Foto: Mateja Šmid Hribar